

UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDET

Karakterbruk i UH- sektoren 2016

Rapport fra en arbeidsgruppe oppnevnt av
Universitets- og høgskolerådet

Innhold

1	Innledning	3
1.1	<i>Bakgrunn</i>	3
1.2	<i>Datakilder og terminologi</i>	4
1.2.1	Datakilder	4
1.2.2	Beregnet gjennomsnittskarakter	4
1.2.3	Karakterpanel og kommisjon	4
1.2.4	Bacheloroppgaver og masteroppgaver	4
1.2.5	Studienivå og emnetype. Profesjonsstudium	4
1.2.6	Fagområde	4
1.2.7	Organisasjonsendringer	5
2	Karakterundersøkelse i humanistiske fag 2016	6
2.1	<i>Innledning</i>	6
2.2	<i>Organisering</i>	6
2.3	<i>Rapporter fra karakterpanelene/kommisjonene</i>	6
2.3.1	Engelsk	6
2.3.1.1	Kommisjonens karaktervurdering	7
2.3.1.2	Bruk av sensorveiledning	9
2.3.2	Historie	9
2.3.2.1	Kommisjonens karaktervurdering	9
2.3.2.2	Bruk av sensorveiledning. Oppgavetyper	10
2.3.2.3	Kommisjonens konklusjon	10
2.3.2.4	Merknader fra fagrådet	11
2.3.3	Nordisk	11
2.3.3.1	Kommisjonens karaktervurdering	11
2.4	<i>Vedtak i fakultetsmøtet</i>	12
2.5	<i>Analysegruppens merknader og anbefalinger</i>	13
2.5.1	Forskjeller mellom institusjonene?	13
2.5.2	Karakterfordelinger i humanistiske fag versus andre fag	14
2.5.3	Bruk av sensorveiledning	14
2.5.4	Betydningen av internt sensorsamarbeid og bruk av ekstern sensor/tilsynssensor	15
2.5.5	Analysegruppens anbefalinger	15
3	Karakterbruk i UH-sektoren 2016. Generell rapport	16
3.1	<i>Arbeid med koordinering og samordning</i>	16
3.1.1	Karakterundersøkelsene	16
3.1.2	Veiledende retningslinjer for sensur	16
3.1.3	Retningslinjer for skalaen bestått/ikke bestått	17
3.1.4	Karakterbeskrivelsene og kvalifikasjonsrammeverket	17
3.1.5	Informasjon om karaktersystemer i andre land	17
3.1.6	Stortingsmeldingen Kultur for kvalitet i høyere utdanning	18
3.1.7	Nasjonale deleksamener	18

3.1.8	Krav til nasjonalt samarbeid	19
3.2	<i>Karakterfordelinger</i>	19
3.2.1	Total karakterfordeling. Bokstavkarakterskalaen	19
3.2.2	Karakterfordeling på forskjellige studienivå	20
3.2.3	Karakterfordeling etter emnetype	22
3.2.4	Karakterfordeling etter emnetype og studienivå	23
3.2.5	Karakterfordeling på bacheloroppgaver	24
3.2.6	Karakterfordeling på masteroppgaver	25
3.2.6.1	Alle institusjoner	25
3.2.6.2	Studienivå	26
3.2.6.3	Fagområder	27
3.2.7	Karakterfordeling for skalaen bestått/ikke bestått	29
3.2.8	Oppsummering. Karakterfordelinger	30
4	Videre arbeid	32
4.1	<i>Forankring</i>	32
4.1.1	Institusjonene	32
4.1.2	De fagstrategiske enhetene	32
4.1.3	UHR	32
4.2	<i>Oppfølging av karakterundersøkelsen i 2016</i>	32
4.3	<i>Karakterarbeidet i 2017–2020</i>	33
	Vedlegg	34
1	Oversikt over arbeidet med samordning av karakterbruken innen høyere utdanning.....	35
2	Forkortelser brukt i rapporten.....	36
3	Karakterundersøkelsen i humanistiske fag i 2016.....	37
3.1	Notat fra nasjonalt fakultetsmøte for humanistiske fag.....	37
3.2	Engelsk.....	42
3.3	Historie.....	46
3.4	Nordisk.....	52
4	Karakterfordeling i humanistiske fag i 2010 og 2016. Utvalgte institusjoner.....	55
5	Karakterfordeling for alle fagområder i 2016.....	55
6	Karakterfordeling etter studienivå/undernivå og emnetype i 2004, 2010 og 2016.....	57
7	Karakterfordeling på bacheloroppgaver utvalgte år. Fagområder... 59	
8	Karakterfordeling på masteroppgaver 2013–16. Fagområder.....	60

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Det nåværende karaktersystemet i høyere utdanning ble innført i 2003. Gjennom UHR har det blitt arbeidet for å implementere dette på en god måte, med en felles forståelse av hvordan de nye karakterskalaene skal brukes på tvers av fag og institusjoner og på forskjellige fagnivåer. Dette arbeidet har skjedd i regi av UHRs utdanningsutvalg og gjennom aktiv deltakelse fra nasjonale råd, nasjonale profesjonsråd, nasjonale fakultetsmøter og nasjonale fagråd.

I 2005 opprettet utdanningsutvalget en arbeidsgruppe, heretter kalt analysegruppen, for å koordinere arbeidet med rapportering om hvordan karaktersystemet ble brukt, og for å gi en samlet analyse av rapportene. Analysegruppen har utarbeidet årlige rapporter om karaktersystemet i høyere utdanning. Dette er den tolvte rapporten i rekken.

Analysegruppens karakterrapporter har tatt utgangspunkt i rapporter fra karakterpaneler oppnevnt av UHRs rådsorganer, som har rapportert om bruken av karakterskalaen innenfor sine fagområder. I tillegg har man brukt data om den nasjonale karakterbruken fra Database for statistikk om høgre utdanning (DBH), som inneholder data rapportert fra institusjonenes studieadministrative datasystemer.

Fra og med 2012 ble det innført et nytt opplegg for karakterundersøkelser, med en syklus der det foretas grundigere undersøkelser innen de enkelte fagområdene hvert femte år.

Undersøkelsen i 2016 omfatter humanistiske fag.

Oversikt over arbeidet med samordning av karakterbruken innen høyere utdanning er gitt i vedlegg 1.

Analysegruppen har i 2016–17 bestått av:

Avdelingsdirektør Gunnar Bendheim, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Professor Svein Gladsø, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Amanuensis Grete Lysfjord, Nord universitet

Førsteamanuensis Per Manne, Norges Handelshøyskole, leder

Rådgiver Kirsti Margrethe Mortensen, Universitetet i Oslo

Student Stein Olav Romslo, Norsk studentorganisasjon

Seniorrådgiver Bente Ringlund Bunæs, UHR, har vært sekretær for analysegruppen.

Seniorrådgiver Asbjørn Bjørnset, Universitetet i Bergen, har vært tilknyttet gruppen som ekstern konsulent.

1.2 Datakilder og terminologi

1.2.1 Datakilder

Dataene er i hovedsak hentet direkte fra DBH¹. Dataene til tabell 15, *Karakterfordeling for skalaen bestått/ikke bestått*, er levert fra NSD siden denne tabellen ikke finnes i DBH.

Dataene gjelder institusjoner under Kunnskapsdepartementet og i tillegg Politihøgskolen under Justis- og beredskapsdepartementet.

1.2.2 Beregnet gjennomsnittskarakter

Gjennomsnittskarakteren beregnes ut fra følgende tallverdier for bokstavkarakterene: A = 5, B = 4, C = 3, D = 2, E = 1 og F = 0.

1.2.3 Karakterpanel og kommisjon

Betegnelsen *karakterpanel* blir brukt om de organene i UHR som skal ha tilsyn med karakterbruken i UH-sektoren. Denne funksjonen ligger nå til de nasjonale fagrådene og til nasjonale råd og profesjonsråd.

Kommisjon brukes om de som vurderer karaktersettingen på et utvalg av besvarelser hentet fra ordinære eksamener ved en eller flere institusjoner. Kommisjonens vurdering er ikke å regne som omsensur, men et utgangspunkt for å vurdere og drøfte karakterpraksisen ved ulike institusjoner.

1.2.4 Bacheloroppgaver og masteroppgaver

Institusjonene bruker forskjellige betegnelser på skriftlige arbeider som kreves for å oppnå en grad. Når det gjelder bachelorgraden, er ikke et slikt arbeid et krav ved alle institusjoner eller i alle programmer. Omfanget varierer, som regel er omfanget på 10 eller 15 studiepoeng.

For mastergrader kreves et selvstendig skriftlig arbeid, og omfanget er som regel på 30 eller 60 studiepoeng. Et selvstendig skriftlig arbeid inngår også i noen av profesjonsstudiene ved noen av institusjonene.

Analysegruppen bruker henholdsvis betegnelsene bacheloroppgave og masteroppgave på disse arbeidene. Det er samme betegnelse som brukes i DBH og som bygger på institusjonenes rapportering. For bacheloroppgaver er rapporteringen usikker i de første årene etter innføringen av kvalitetsreformen.

Når det gjelder masteroppgaver, ble karakterfordeling og antall tidligere kvalitetssikret i et samarbeid mellom analysegruppen og institusjonene. Kvaliteten på dataene er nå bedre, og dataene hentes direkte fra DBH.

1.2.5 Studienivå og emnetype. Profesjonsstudium

Ved rapporteringen til DBH blir emnene knyttet til fem hovednivå og flere undernivå. Analysegruppen har tatt ut noen data for de tre aktuelle hovednivåene²: lavere nivå, høyere nivå og integrert master/profesjonsstudier. I vedlegg er også vist data for noen undernivå.

DBH har data for tre emnetyper: emneeksamener, bacheloroppgaver og masteroppgaver.

¹ Database for statistikk om høyere utdanning

² De to andre hovednivåene er *forskerutdanning* og *annet* der det er svært få besvarelser

Betegnelsen profesjonsstudium brukes i DBH for: arkitektur, design, medisin, psykologi, teologi og veterinærmedisin. I disse studiene brukes skalaen bestått/ikke bestått i stor grad ved noen av institusjonene.

1.2.6 Fagområde

DBH bruker betegnelsen studium om beslektede fag eller utdanninger, slik som: humanistiske fag, matematisk-naturvitenskapelige fag, samfunnsvitenskap, sykepleierutdanning, teknologi, økonomisk-administrativ utdanning m.v. Analysegruppen bruker her betegnelsen fagområde.

1.2.7 Organisasjonsendringer

Det har vært gjennomført mange organisasjonsendringer i form av sammenslåinger av institusjoner de siste årene. I de tilfellene data er presentert på institusjonsnivå, brukes data for den sammenslåtte institusjonen også bakover i tid.

Oversikt over forkortelser av institusjonsnavn er gitt i vedlegg 2.

2 Karakterundersøkelse i humanistiske fag 2016

2.1 Innledning

Som ledd i den 5-årige syklusen for karakterundersøkelser har humanistiske fag vurdert karaktersetningen på lavere grad i fagene *engelsk, historie og nordisk*.

Målt i studenttall er humanistiske fag den tredje største utdanningen i Norge med om lag 22 900 studenter høsten 2016.

Det er studietilbud i humanistiske fag ved 21 institusjoner i Norge, men det er først og fremst ved universitetene og noen høyskoler at studenttallet er særlig høyt. UiO, NTNU og UiB og har over halvparten av studentene. Det er også relativt mange studenter Ved UiA, UiT og ved høyskolene i Sørøst-Norge, i Volda og i Oslo og Akershus.

2.2 Organisering

Det nasjonale fakultetsmøte for humanistiske fag fastsatte følgende retningslinjer for undersøkelsen:

- Oppdraget med å gjennomføre undersøkelsen gis direkte til de berørte fagrådene
- Det gjennomføres kontrollensur innenfor de utvalgte fagene med et utplukk på 5–10 oppgaver på lavere grad per institusjon. Fagrådet avgjør hvilke deler av bachelorstudiet utplukket tar utgangspunkt i, men utplukket må være mest mulig likt på tvers av institusjonene.
- Følgende problemstillinger må belyses: Er det signifikante avvik mellom opprinnelig sensur og kontrollensuren? Er det signifikante avvik i karaktersetningen mellom institusjonene? Det anbefales at fagrådene vurderer resultatet av undersøkelsen i 2016 opp mot tilsvarende undersøkelse i 2008 innenfor de respektive fagene.
- Fagrådene bes også om å kartlegge bruken av sensorveiledninger i de utvalgte emnene og foreta en sammenligning av dette på tvers av institusjonene.
- Fagrådene kan på eget initiativ velge ut andre problemstillinger som de ønsker å belyse i tillegg til de som her er nevnt, eksempelvis bruken av ekstern sensor og programsensor/tilsynssensor.
- Fagrådene avgir rapport til fakultetsmøtet, som behandler rapportene og oversender disse med sine merknader til UHRs analysegruppe.

2.3 Rapporter fra karakterpanelene/kommisjonene

Notat fra fakultetsmøtet og rapportene fra karakterpanelene/kommisjonene er lagt ved i vedlegg 3.

2.3.1 Engelsk

To vitenskapelig ansatte, en fra NTNU og en fra Høgskolen i Volda, utgjorde kommisjonen. Det ble gjennomført kontrollensur av 35 besvarelser i engelsk språk, spesielt engelsk fonetikk og fonologi ved lavere grad fra universitetene i NTNU, UiA, UiB, UiO, UiS og UiT. Eksamen ved UiO var fra 2009. Omfanget av eksamenene var fra 5 til 15 studiepoeng.

Utplukket ble begrenset til de 6 institusjonene som hadde eksamener tilpasset de aktuelle kriteriene.

2.3.1.1 Kommisjonens karaktervurdering

Kommisjonsmedlemmene karactersatte oppgavene enkeltvis. Kommisjonsmedlemmenes vurdering sammenholdt med hverandre og med karakter ved eksamen var følgende:

- *NTNU: ENG1101 Engelsk lingvistikk, 7,5 stp, 4 timers eksamen, mai 2016.*
De to kommisjonsmedlemmene hadde satt samme karakter på 4 av de 5 besvarelser. Sammenslått karakter for de to kommisjonsmedlemmene ville vært sammenfallende med eksamenskarakter på alle besvarelsene. Eksamenskarakter var en karakter strengere (D i stedet for C) enn det ene kommisjonsmedlemmets vurdering på en besvarelse.
- *UiA: EN-122 Engelsk fonetikk og uttale, 10 stp, 3 timers eksamen, desember 2015.*
De to kommisjonsmedlemmene hadde satt samme karakter på 4 av de 5 besvarelser. Sammenslått karakter for de to kommisjonsmedlemmene ville vært sammenfallende med eksamenskarakter på 4 av 5 besvarelser, og eksamenskarakteren var her en karakter strengere (E i stedet for D) enn kommisjonsmedlemmenes vurdering. Eksamenskarakter var en karakter bedre (A i stedet for B) enn det ene kommisjonsmedlemmets vurdering på en besvarelse.
- *UiB: ENG101 Engelsk lingvistikk I, 15 studiepoeng, 6 timers eksamen, mai 2016.*
De to kommisjonsmedlemmene hadde sammenfallende karakter på 3 av 5 besvarelser. Sammenslått karakter for de to kommisjonsmedlemmene ville vært sammenfallende med eksamenskarakter på 3 av 5 besvarelser, og eksamenskarakteren var her en karakter bedre (D i stedet for E og C i stedet for D) enn kommisjonsmedlemmenes vurdering. På en besvarelse var eksamenskarakter bedre (A i stedet for B) enn det ene kommisjonsmedlemmets vurdering.
- *UiO: ENG1101 Engelsk fonetikk og intonasjon, 5 studiepoeng, 4 timers eksamen, desember 2009*
De to kommisjonsmedlemmene hadde sammenfallende karakter på 5 av 9 besvarelser. Sammenslått karakter for de to kommisjonsmedlemmene ville vært dårligere enn eksamenskarakter på 6 av de 9 besvarelsene, det ville ha vært sammenfall på 2 besvarelser, mens en besvarelse fikk bedre karakter av de to kommisjonsmedlemmene enn ved eksamen.
- *UiS: ENG195 Engelsk fonetikk og fonologi, 15 studiepoeng, 4 timers eksamen pluss muntlig, februar 2016.*
De to kommisjonsmedlemmene hadde sammenfallende karakter på 3 av 5 besvarelser. Sammenslått karakter for de to kommisjonsmedlemmene ville vært sammenfallende med eksamenskarakter på 4 av 5 besvarelser. På en besvarelse var eksamenskarakter bedre (C i stedet for D) enn kommisjonsmedlemmenes vurdering. På to besvarelser var eksamenskarakter bedre (C i stedet for D og E i stedet for F) enn det ene kommisjonsmedlemmets vurdering.
- *UiT: ENG1016 Introduction to English Sound Patterns, 10 studiepoeng, 4 timers eksamen, desember 2015.*

De to kommisjonsmedlemmene hadde sammenfallende karakter på 4 av 5 besvarelser. Sammenslått karakter for de to kommisjonsmedlemmene ville vært dårligere enn eksamenskarakter på 5 av 5 besvarelser, og eksamenskarakteren var en til tre karakterer bedre enn kommisjonsmedlemmenes vurdering.

Totalt sett var kommisjonsmedlemmene strengere enn sensuren ved ordinær eksamen, men det er store variasjoner mellom lærestedene. Forskjellen mellom de to kommisjonsmedlemmene er relativt liten.

I tabell 1 nedenfor er forskjellene illustrert ved å beregne gjennomsnittskarakter ved de forskjellige lærestedene ved ordinær eksamen versus de to kommisjonsmedlemmenes karaktersetting. Kommisjonen har ikke satt felles karakter, og analysegruppen har ført inn sammenslått karakter som gjennomsnitt av de to medlemmenes karakterer. Tabellen viser også antall besvarelser med avvik mellom eksamenskarakter og sammenslått karakter i forhold til totalt antall besvarelser. På den enkelte besvarelse er karakterene forhøyet etter gjeldende regler.

Tabell 1. Beregnet gjennomsnittskarakter ved eksamen sammenholdt med kommisjonsmedlemmenes vurdering

Institusjon	Eksamen	Medlem 1	Medlem 2	Sammenslått	Differanse	Antall avvik
NTNU	2,6	2,8	2,6	2,7	0,1	1/5
UiA	3,0	3,0	3,2	3,1	0,1	1/5
UiB	2,4	1,6	1,6	1,6	-0,8	2/5
UiO	2,2	1,1	0,9	1,0	-1,2	7/9
UiS	2,5	2,3	1,8	2,1	-0,4	1/6
UiT	4,4	2,6	2,4	2,5	-1,9	5/5
Total/snitt	2,8	2,1	1,9	2,0	-0,8	17/35

Med unntak av NTNU og UiA er det betydelige forskjeller mellom karakteren ved ordinær eksamen og kommisjonsmedlemmenes vurdering.

Differansen mellom eksamenskarakter og sammenslått karakter for de to kommisjonsmedlemmene er i snitt på 0,8.

Antallet besvarelser med avvik mellom eksamenskarakter og kommisjonsmedlemmenes sammenslåtte karakter er høyt ved UiO og UiT. Totalt er det avvik på 17 av 35 besvarelser.

Karakterpanelet peker på de store forskjellene, men det er vanskelig å si om de skyldes ulik praksis i karaktersetting siden utvalget er så begrenset. Dersom en bare ser på resultatene av denne lille undersøkelsen, kan det se ut som UiO, UiT og delvis UiB har en snillere karaktergivning enn NTNU, UiA og UiS. Det blir også pekt på at typen av eksamensoppgaver har betydning. Flervalgsoppgaver kan gi større mulighet for systematisk karaktersetting, og

UiA hadde bare flervalgsoppgaver mens NTNUs eksamen hadde et stort innslag av flervalgsoppgaver.

2.3.1.2 Bruk av sensorveiledning

Bare NTNU hadde en egen sensorveiledning. Ved de andre institusjonene fungerte emnebeskrivelsen som sensorveiledning. Sensorveiledningen ved NTNU beskrev hvordan gode og dårlige besvarelser skulle vurderes i forhold til kunnskap om pensum og bruk av faglige begreper.

2.3.2 Historie

Kommisjonen bestod av 6 medlemmer fra HSN, NTNU, UiA, UiB og UiO.

Kommisjonen gikk gjennom 77 besvarelser fra 13 læresteder. Kommisjonsmedlemmene foreslo karakter hver for seg. Etter diskusjon i møte ble det enighet om felles karakterer på de enkelte besvarelsene.

2.3.2.1 Kommisjonens karaktervurdering

Avvikene mellom eksamenskarakter og kommisjonens felles vurdering er bare i få tilfeller på mer enn én karakter, og kommisjonen gir uttrykk for at dette viser at sensurarbeidet har god kvalitet. Som et samlet mål for avvik har kommisjonen summert avvikene (med fortegn) ved hver institusjon. Når det er avvik begge veier (bedre og/eller dårligere karakter) kan avvikene oppheve hverandre. Siden de fleste avvikene i disse tilfellene går i én retning, er dette målet et uttrykk for om det er snill eller streng karaktersetting.

I gjennomsnitt er eksamenskarakteren 0,4 karakter bedre enn kommisjonens vurdering. Dette betegner kommisjonen som «hjemmedømming», og det stilles spørsmål ved om dette kan ha sammenheng med om det brukes én eller to sensorer.

HSN-Telemark og UiB som har små avvik, brukte to sensorer. Men NTNU, som også har små avvik, brukte bare en sensor.

Kommisjonen drøfter bruken av sensorer og mener at «hjemmedømmingen» kan ha sammenheng med at sensor i høy grad er intern. Eksterne sensorer benyttes i liten grad og aldri når det er bare en sensor.

Kommisjonen har beregnet avvik annerledes enn i engelsk og nordisk, og analysegruppen har laget en tilsvarende tabell som for engelsk og historie. Gjennomsnittskarakteren er også beregnet som for øvrige fag, jamfør kapittel 1.2.2.

Tabell 2. Beregnet gjennomsnittskarakter ved eksamen sammenholdt med kommisjonsmedlemmenes vurdering

Institusjon	Eksamen	Kommisjon	Differanse	Antall avvik
BI	3,6	2,9	-0,7	7/9
HSN	3,4	2,2	-1,2	5/5
HSN-T	3,0	2,8	-0,2	1/1
HiL	3,7	3,3	-0,4	3/6
HiVo	3,4	2,8	-0,6	5/9
NTNU	3,3	3,3	0,0	2/6
NU	2,0	1,8	-0,2	3/5
UiA	3,0	2,2	-0,8	3/5
UiB	3,6	3,8	0,2	3/5
UiO	2,7	2,3	-0,4	3/6
UiS	2,8	2,4	-0,4	4/5
UiT	1,6	1,4	-0,2	2/5
Total/snitt	3,04	2,62	-0,42	38/77

Tabell 2 viser det samme bildet som kommisjonens vurdering. Det er avvik mellom eksamenskarakter og kommisjonens vurdering på 38 av 77 besvarelser, og beregnet gjennomsnitt er 0,42 karakter høyere enn eksamenskarakteren. Ved BI, HSN og UiS er det avvik på en stor andel av besvarelsene.

2.3.2.2 Bruk av sensorveiledning. Oppgavetyper

Bruk av sensorveiledning eller ikke ser ut til å være en viktig faktor. Knappt halvparten av institusjonene hadde brukt sensorveiledning. De fem institusjonene som hadde størst avvik mellom eksamenskarakter og kommisjonens vurdering, hadde ikke sensorveiledning, mens de tre institusjonene som hadde minst avvik, hadde sensorveiledning. Bruk av sensorveiledning er en betydelig hjelp for sensor i vurderingsarbeidet, og det kan bidra til en mer rettferdig vurdering på tvers av eksamenskommisjonene.

Kommisjonen har også kommentarer til oppgavetyper og oppgavetekster. Hjemmeoppgaver som suppleres med skoleeksamen med kortere spørsmål regnes som en god løsning siden studentene får anledning til å vise evner til resonnement.

2.3.2.3 Kommisjonens konklusjon

Kommisjonen konkluderer med at den har funnet signifikante avvik mellom eksamenskarakter og kontrollensur ved flere av institusjonene.

For å motvirke dette foreslås følgende tiltak:

- Gjøre sensorveiledning obligatorisk
- Legge større vekt på at sensorene har godt kjennskap til fagfeltet
- Bringe inn flere eksterne krefter i sensurarbeidet

2.3.1.4 Merknader fra fagrådet

Leder for nasjonalt fagråd i historie har kommentert funnene i undersøkelsen. Han gir uttrykk for at det er noe større grunn til uro enn det som kommer fram i rapporten. Framgangsmåten med å summere negative og positive karakteravvik undervurderer forskjellene mellom eksamenskarakter og kommisjonens vurdering. Det er også betydelige forskjeller mellom de ulike kommisjonsmedlemmenes karakterforslag, før det ble satt felles karakter.

Fagrådsleder konkluderer med at undersøkelsen må sies å vise et stort element av tilfeldighet i karaktergivning og at verken sensorveiledning eller to sensorer kan fjerne mer enn en liten del av denne tilfeldigheten. Kommisjonsrapporten tyder likevel på at variasjonen kan reduseres ved at hver enkelt sensor ikke blir overlatt til seg selv, men blir del av et sensorfellesskap. Jo bredere dette fellesskapet blir jo større mulighet er det til å redusere karaktervariasjonen. Karakterundersøkelsen kan være et skritt i retning av et slikt større fellesskap, og noen av oppgavene kan kanskje legges til grunn for karakterdiskusjoner på hver enkelt institusjon.

2.3.3 Nordisk

To faglig ansatte, én fra NTNU og én fra UiT, utgjorde kommisjonen.

Det ble gjennomført kontrollensur av et utvalg på 25 besvarelser i språkhistorie og norrønt på bachelornivå fra universitetene i NTNU, UiA, UiB, UiO, UiS³.

2.3.3.1 Kommisjonens karaktervurdering

Kommisjonsmedlemmene foreslo karakter hver for seg. Etter diskusjon i møte ble det enighet om felles karakterer på de enkelte besvarelsene. Avvikene mellom eksamenskarakter og kommisjonens felles vurdering er bare i få tilfeller på mer enn én karakter. Kommisjonsmedlemmenes vurdering sammenholdt med karakter ved eksamen var følgende:

- *NTNU: NORD1106 Nordisk språk – historisk, 7,5 stp, 4 timers eksamen, våren 2016.*
Det var sammenfall mellom eksamenskarakter og kommisjonens vurdering på 4 av de 5 besvarelsene. Eksamenskarakter var en karakter bedre (A i stedet for B) enn kommisjonens vurdering på én besvarelse.
- *UiA: NO-146 Språk og samfunn i tid og rom, 1 5 stp, 6 timers eksamen, våren 2016.*
Det var sammenfall mellom eksamenskarakter og kommisjonens vurdering på 3 av de 5 besvarelsene. Eksamenskarakter var 3 karakterer bedre enn kommisjonens vurdering på én besvarelse (C i stedet for F) og én karakter bedre på én besvarelse (D i stedet for E).
- *UiB: NOSP103 Språkhistorie og talemål, 15 stp, 6 timers eksamen høsten 2015.*
Det var sammenfall mellom eksamenskarakter og kommisjonens vurdering på 4 av de 5 besvarelsene. Eksamenskarakter var én karakter bedre på én besvarelse (D i stedet for E).
- *UiO: NOR1107 Dialektologi og sosiolingvistikk i Norden, 10 studiepoeng, 4 timers eksamen, våren 2016.*

³ Tilsvarende besvarelser fra UiT ble ikke tatt med i vurderingen fordi kommisjonsmedlemmene hadde vært eksamenskommisjon ved ordinær eksamen ved UiT.

Det var sammenfall mellom eksamenskarakter og kommisjonens vurdering på 3 av de 5 besvarelsene. Eksamenskarakter var én karakter bedre enn kommisjonens vurdering på én besvarelse (C i stedet for D) og én karakter dårligere på én besvarelse (D i stedet for C).

- *UiS: NOR115 Nordisk språk og språkhistorie, 15 studiepoeng, 6 timers eksamen, våren 2016.*

Eksamenskarakter var én karakter bedre enn kommisjonens vurdering på alle de 5 besvarelsene (A, B, C, D, E i stedet for B, C, D, E, F).

Tabell 3. Beregnet gjennomsnittskarakter ved eksamen sammenholdt med kommisjonens vurdering. Antall avvik

Institusjon	Eksamen	Kommisjon	Differanse	Antall avvik
NTNU	2,6	2,4	0,2	1/5
UiA	3,0	2,2	0,8	2/5
UiB	2,8	2,6	0,2	1/5
UiO	3,4	3,4	0,0	2/5
UiS	3,0	2,0	1,0	5/5
Total/snitt	2,93	2,51	0,42	10/25

Med unntak av UiA og UiS er det stor grad av sammenfall når det gjelder beregnet gjennomsnitt mellom eksamenskarakter og kommisjonens vurdering.

Det er avvik mellom ordinær eksamenskarakter og kommisjonens vurdering på 10 av 25 besvarelser. Ved UiS er det avvik på alle besvarelsene.

Kommisjonen peker på at det ved Universitetet i Stavanger er systematiske avvik mellom eksamenskarakter og kommisjonens vurdering mens avvikene er relativt små ved de andre institusjonene. Kommisjonen mener dette kan tyde på at UiS gir for gode karakterer sammenlignet med tilsvarende andre institusjoner.

2.4 Vedtak i fakultetsmøtet

Nasjonalt fakultetsmøte for humanistiske fag har behandlet rapportene fra fagrådene og gjorde følgende vedtak:

Karakterrapportene oversendes analysegruppen i UHR. Problemstillingene knyttet til funnene er relevante for alle fagmiljøer innenfor humaniora, og sendes derfor i tillegg ut til alle fagrådene til drøfting. De problemstillingene fakultetsmøtet sikter til er særlig:

- Betydningen av *sensorveiledning* for å motvirke for store institusjonsvise forskjeller i karaktergivningen. Alle fagmiljøer må sikre at det utarbeides sensorveiledning.
- Betydningen av internt sensorsamarbeid.
- Betydningen av ordningen med *ekstern tilsynssensor*.

2.5 Analysegruppens merknader og anbefalinger

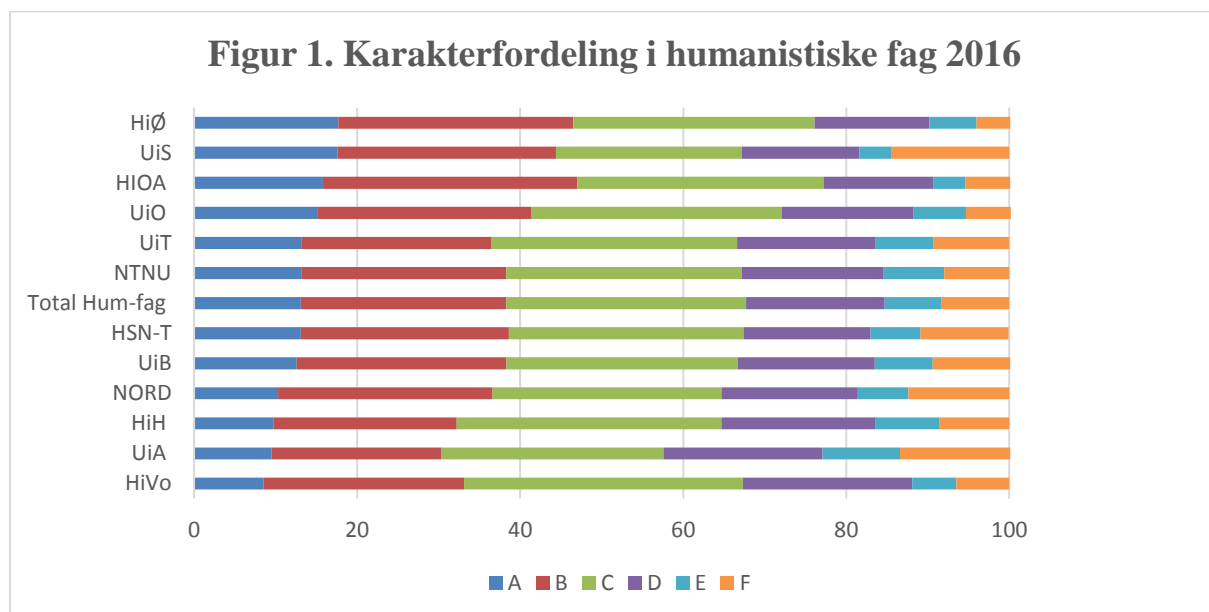
Karakterundersøkelsen i de humanistiske fagene er begrenset til tre fag, engelsk, historie og nordisk. Karaktersettingen er drøftet ved at et antall besvarelser ved institusjonene er vurdert og sammenholdt med eksamenskarakteren. Selv om antallet ved hver institusjon er lite, er det totalt sett et omfattende materiale. Funnene fra undersøkelsen er viktige både innen humanistiske fag og for andre fagområder. Rapportene gir et godt grunnlag for videre arbeid med harmonisering av karakterbruken.

Analysegruppen vil knytte noen kommentarer til funn, vurderinger og anbefalinger.

2.5.1 Forskjeller mellom institusjonene?

I rapporten fra nordisk blir det pekt på at undersøkelsen kan tyde på at en institusjon, UiS, gir for gode karakterer sammenlignet med de andre universitetene. De besvarelsene som er vurdert, er hentet fra ett emne og omfatter bare fem besvarelser fra fem av universitetene. Også i historie er det særlig store avvik mellom eksamenskarakter og kommisjonens vurdering ved noen av institusjonene. Det kan da være interessant å se om den totale karakterfordelingen i humanistiske fag indikerer forskjeller mellom institusjonene.

Figur 1 nedenfor viser karakterfordelingen i humanistiske fag, sortert etter andel A, ved de universitetene som har humanistiske fag og ved noen av de statlige høgskolene. I vedlegg 4 er det gitt en mer detaljert oversikt som også viser antall besvarelser, beregnet gjennomsnitt og andel A+B i 2010 og 2016.

Det er betydelige forskjeller mellom institusjonene, særlig når det gjelder prosentandelen A og F. Tabellen i vedlegg 4 viser også forskjeller mellom fordelingene i 2010 og 2016.

Av universitetene er det UiO og UiS som har høyest andel A+B og høyest beregnet gjennomsnitt. Av høgskolene er det HiOA og HiØ som ligger høyest.

Dersom vi sammenligner karakterfordelingene i humanistiske fag ved universitetene og høyskolene i 2016, er andelen A litt høyere ved universitetene enn ved høyskolene, mens beregnet gjennomsnitt og andel A+B er høyest ved høyskolene⁴. Opptaksdata i DBH indikerer at karakterforskjellene har liten sammenheng med forskjeller i opptaksgrunlaget for studentene. I 2016 var således gjennomsnittlig opptakspoeng 1,5 høyere ved universitetene enn de høyskolene som er med i oversikten ovenfor⁵. Dette samsvarer med funn i SØF-rapport 03/13 om Karakterbruk og kvalitet i høyere utdanning.

Forskjellene mellom institusjonene indikerer at det kan være forskjeller i karaktersettingspraksis, og Analysegruppen anbefaler at fakultetsmøtet for humanistiske fag og de nasjonale fagrådene følger opp denne problemstillingen.

2.5.2 Karakterfordelinger i humanistiske fag versus andre fag

I tabell 4 nedenfor gir vi en kort oversikt over karakterfordelinger i humanistiske fag sammenholdt med andre fagområder og fordelinger ved de ulike institusjonene for årene 2010 og 2016.

Tabell 4. Karakterfordelinger i humanistiske fag og andre fag i 2010 og 2016. Prosent

	A	B	C	D	E	F	Antall	Snitt	A+B
Hum-fag 2010	12,4	26,6	31,4	16,5	6,3	6,7	64 814	3,02	39,0
Andre fag 2010	11,3	26,3	30,9	15,7	7,7	8,1	719 037	2,94	37,4
Differanse 2010	1,1	0,3	0,5	0,8	-1,4	-1,4		0,08	1,6
Hum-fag 2016	13,1	25,2	29,4	17,0	7,0	8,3	63 900	2,96	38,3
Andre fag 2016	12,0	26,8	30,1	15,4	7,4	8,3	904 551	2,96	38,8
Differanse 2016	1,1	-1,6	-0,7	1,6	-0,4	0,0		0,0	-0,5

Det er en forskjell mellom humanistiske fag og andre fag når det gjelder prosentandelen A. Denne forskjellen er den samme i 2010 og 2016. Når det gjelder andelen A+B, har humanistiske fag 1,6 prosentpoeng høyere andel i 2010, mens det er 0,5 prosentpoeng lavere andel i 2016. Beregnet gjennomsnitt er 0,08 karakter høyere i humanistiske fag i 2010, mens det er likt i 2016. I humanistiske fag er det nedgang i beregnet gjennomsnitt og i andel A+B fra 2010 til 2016, mens det er motsatt tendens i andre fag sett under ett.

I vedlegg 5 er det gitt en oversikt over karakterfordelingene for alle fagområder, og den viser forskjeller mellom fagområdene og i forhold til gjennomsnittlig fordeling i sektoren. Humanistiske fag er blant de fagområdene med høyest andel A, men beregnet gjennomsnitt og andel A+B er likt og under gjennomsnittet for alle fagområder.

2.5.3 Bruk av sensorveiledning

Karakterpanelene har undersøkt bruken av sensorveiledninger, og fakultetsmøtet har understreket betydningen av *sensorveiledning* for å motvirke for store institusjonsvise

⁴ Veid gjennomsnitt

⁵ Uveid gjennomsnitt

forskjeller i karaktergivningen. Fakultetsmøtet anbefaler at alle fagmiljøer må sikre at det utarbeides sensorveiledning.

Analysegruppen viser til at det i UHRs veiledende retningslinjer for sensur⁶ er anbefalt at det utarbeides sensurveiledning til hver eksamen. Dette er også tatt opp i stortingsmeldingen *Kultur for kvalitet i høyere utdanning (kvalitetsmeldingen)*⁷, der det blir stilt krav om at det innen ett år utarbeides sensorveiledning til alle eksamener. Oppgaven for institusjonene blir dermed å gjennomføre dette på en måte som bidrar til å sikre faglig og upartisk prøving av studentene i samsvar med § 3-9(1) i UH-loven og til samordning av karakterbruken på tvers av institusjonene. Det er derfor viktig at også utforming og bruk av sensorveiledninger drøftes på tvers av institusjonene.

2.5.4 Betydningen av internt sensorsamarbeid og bruk av ekstern sensor/tilsynssensor

Analysegruppen slutter seg til fakultetsmøtets anbefaling om at fagrådene vektlegger betydningen av sensorsamarbeid og bruk av ekstern sensor. Analysegruppen slutter seg også til merknadene fra leder i nasjonalt fagråd for historie om at det er viktig at sensorene blir del av et sensorfellesskap.

Analysegruppen viser videre til veiledende retningslinjer for sensur fastsatt av UHRs styre 11.12.2015.

2.5.5 Analysegruppens anbefalinger

- Analysegruppen slutter seg til fakultetsmøtets vedtak og anbefaler at institusjonene og fagrådene arbeider videre med:
 - Bruk av *sensorveiledning* for å motvirke for store institusjonsvise forskjeller i karaktergivningen. Alle fagmiljøer må sikre at det utarbeides sensorveiledning. Dette vil nå bli en felles sak for hele UH-sektoren med utgangspunkt i kvalitetsmeldingen.
 - Betydningen av internt sensorsamarbeid og betydningen av ordningen med *ekstern tilsynssensor*
- Analysegruppen anbefaler at fakultetsmøtet for humanistiske fag og de nasjonale fagrådene følger opp problemstillingen om forskjeller i karakterbruk mellom institusjonene.
- Analysegruppen slutter seg til merknadene fra leder i nasjonalt fagråd for historie om at det er viktig at sensorene blir del av et sensorfellesskap og oppfordrer fakultetsmøtet og fagrådene om å følge opp denne problemstillingen.
- Nasjonalt fakultetsmøte for humanistiske fag blir bedt om å gi en kort tilbakemelding innen 1. juli 2018 til UHR om hvordan karakterundersøkelsen blir fulgt opp.

⁶ <http://www.uhr.no/index.php?objectId=19005&method=contents>

⁷ Behandlet i Stortinget 7. juni 2017

3. Karakterbruk i UH-sektoren 2016. Generell rapport

3.1 Arbeid med koordinering og samordning

Nedenfor følger en kort oversikt over arbeidet med koordinering og samordning av karakterbruken innen sektoren og oppfølging av tidligere rapporter. Karakterrapportene finnes på UHRs nettsider⁸.

3.1.1 Karakterundersøkelsene

Opplegget for større karakterundersøkelser innen ulike fagområder følger en 5-årig syklus. 2016 er siste året i den 5-årige syklusen.

- Undersøkelsen i 2012 gjaldt samfunnsvitenskapelige fag. Et viktig punkt var anbefalingen om å vurdere felles karakterbeskrivelser og felles sensorveiledninger for masteroppgave, eventuelt også bachelorarbeid, innenfor samfunnsvitenskapelige fag.
- Undersøkelsen i 2013 gjaldt helse- og sosialfaglige utdanninger og designutdanning. Bruk av skalaen bestått/ikke bestått var sentralt i rapportene, og det ble anbefalt at det ble utarbeidet retningslinjer for denne skalaen. Dette er nå utredet av en arbeidsgruppe under UHR.
- Undersøkelsen i 2014 gjaldt *kjønnsforskning, lærerutdanning og økonomisk-administrative fag*. Det ble anbefalt at fagrådet for *kjønnsforskning* utarbeider fagspesifikke karakterbeskrivelser for masteroppgaver. For *lærerutdanningen* ble det anbefalt at et forslag til nasjonale retningslinjer for karaktersetting i matematikk i grunnskolelærerutdanningene ble sendt på høring og fulgt opp av NRLU. Det ble videre anbefalt å vurdere tilsvarende retningslinjer for andre fagområder i lærerutdanningen og økt bruk av eksternt sensor og tilsynssensor. For *økonomisk-administrative fag* ble det anbefalt å følge opp de nye karakterbeskrivelsene og å bruke et standardisert sensurskjema som gir bedre dokumentasjon av grunnlaget for den karakteren som gis.
- Undersøkelsen i 2015 gjaldt *juridiske fag og realfag og teknologi*. Det ble anbefalt at rapportene ble behandlet ved de aktuelle utdanningene og institusjonene og i de nasjonale rådsorganene og at UHR fulgte opp forslag som har betydning for hele UH-sektoren, herunder initiativ for å få utviklet rapporter skreddersydde for karakterundersøkelser, vurdering av veileders rolle ved vurderingen av masteroppgaver og prosessen kring oppnevning av eksterne sensorer, vurdering av muligheten for å supplere studiebarometeret med utvalgsundersøkelser for å få sikrere informasjon om studentenes arbeidsinnsats, utarbeiding av informasjon om det norske karaktersystemet på engelsk.
- Karakterundersøkelsen i 2016 omfatter *humanistiske fag* og er omtalt i kapittel 2 i denne rapporten.

3.1.2 Veiledende retningslinjer for sensur

På karakterkonferansen i 2013 ble forskningsprosjektet om *Karakterbruk og kvalitet i høyere utdanning* presentert. Analysegruppen anbefalte UHR om å ta initiativ til å vurdere sensorordningene som ledd i oppfølgingen av rapporten. En arbeidsgruppe utredet dette i

⁸ http://www.uhr.no/ressurser/temasider/karaktersystemet_1/analysegruppen

2014. Etter en høring i sektoren vedtok UHRs styre veiledende retningslinjer for sensur, som anbefales innarbeidet i institusjonenes styringsdokumenter.

Det ble videre vedtatt å organisere nasjonale og lokale sensorsamlinger og å prøve ut en ordning med nasjonale sensorkorps. Dette følges opp ved at UHR nå arrangerer kombinert karakter- og sensorsamling. Prøveordning med nasjonale sensorkorps er foreløpig utsatt på grunn av manglende finansiering.

3.1.3 Retningslinjer for skalaen bestått/ikke bestått

Som oppfølging av karakterundersøkelsen i 2013 har en arbeidsgruppe i UHR utarbeidet forslag til retningslinjer for skalaen bestått/ikke bestått. Rapporten ble avgitt i november 2015⁹.

Hovedpunktene i anbefalingene i rapporten er at:

- Institusjonene vurderer og diskuterer bruken av de to karakterskalaene
- Kravet til bestått karakter ikke knyttes til et trinn i bokstavkarakterskalaen og at det blir utarbeidet en generell beskrivelse av kravet til bestått karakter
- Kravet til bestått karakter bør beskrives slik: *Kandidaten har oppfylt kravene til læringsutbytte og viser nødvendige kunnskaper, ferdigheter og kompetanse*

Rapporten har vært på høring i sektoren, og det er tilslutning til hovedpunktene.

Utdanningsutvalget behandlet rapporten 16.09.2016 og vedtok at beskrivelsene av karakteren bestått/ikke bestått innarbeides i de generelle karakterbeskrivelsene som vurderes av en egen arbeidsgruppe.

3.1.4 Karakterbeskrivelsene og kvalifikasjonsrammeverket

UHR har oppnevnt en arbeidsgruppe som skal vurdere behov for og eventuelt foreslå endringer i de generelle karakterbeskrivelsene på bakgrunn av erfaringer med de nåværende beskrivelsene, innføringen av det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket og læringsutbyttebeskrivelser. Rapport fra denne arbeidsgruppen vil foreligge høsten 2017.

3.1.5 Informasjon om karaktersystemer i andre land

På karakterkonferansene i 2013–2015 er det gitt informasjon om karaktersystem og karakterbruk i USA, Storbritannia og Tyskland. I 2013 ble det også gitt informasjon om prosjektet Egracons (European Grading Conversion system) som skal utvikle og foreslå en praktisk tilnærming til konverteringssystemer for karakterskalaer i Europa¹⁰.

Innleggene ligger på UHRs nettsider¹¹.

⁹ http://www.uhr.no/ressurser/temasider/karaktersystemet_1/arbeidsgruppe_-_bestatt_ikke_bestatt

¹⁰ <http://egracons.eu/>

¹¹ http://www.uhr.no/aktuelt_fra_uhr/uhrs_karaktersamling_3,
http://www.uhr.no/ressurser/temasider/karaktersystemet_1/karaktersamlinger_-_nasjonale_konferanser_1/karaktersamling_2014,
http://www.uhr.no/ressurser/temasider/karaktersystemet_1/karaktersamlinger_-_nasjonale_konferanser_1/karaktersamling_2015

3.1.6 Stortingsmeldingen om kultur for kvalitet i høyere utdanning

I Meld. St.16 omtales karakterbruk og samordning særlig i kapittel 3.5. UHRs karakterarbeid blir tillagt stor betydning som ledd i arbeidet med å utvikle kvalitetskulturen.

Flere av de problemstillingene som er tatt opp i rapporten om sensurordningene og i de siste karakterrapportene er omtalt i meldingen. Det blir blant annet vist til analysen av veileders rolle ved vurderingen av masteroppgaver, og departementet uttaler at institusjonene bør se nærmere på veileders rolle ved vurderingen av masteroppgaver. Det blir lagt vekt på at det finnes sensorveiledninger for hver enkelt eksamen, og regjeringen vil stille krav om at det innen ett år utarbeides sensorveiledning til alle eksamener.

Meldingen ble behandlet i Stortinget 7.6.2017. Det var ingen merknader til forslagene ovenfor.

Forslag om lovendringer vil bli sendt på høring høsten 2017.

3.1.7 Nasjonale deleksamener

I september 2014 fikk NOKUT oppdrag fra Kunnskapsdepartementet om å gjennomføre en pilot med Nasjonale deleksamener i høyere utdanning.

Formålet med pilotprosjektet var at det skulle bidra til å måle studentenes kunnskapsnivå og til rettferdig eksamen og sensurpraksis (kalibrering). Tre utdanninger ble valgt ut til piloten. Bachelorstudenter på utdanninger innen regnskap og revisjon hadde eksamen i årsregnskap, studenter på grunnskolelærerutdanningen ble testet i matematikk og sykepleierutdanningen var oppe til eksamen i anatomi, fysiologi og biokjemi.

Her følger sammendrag av NOKUTs omtale av de første deleksamenene, hentet fra NOKUTs nettsider¹²:

Regnskap og revisjon: en sammenligning mellom resultatene fra deleksamen og tidligere ordinær eksamen indikerte at det var forskjeller mellom lokal og nasjonal sensur. Sensurpraksis kan ha vært for streng på ordinær eksamen ved noen institusjoner, mens andre kanskje har vært for snille.

I lærerutdanningen viste den nasjonale sensuren at lærerstudentene i snitt gjør det bra på matematikkeksamen. I tillegg er det få avvik i resultatene på nasjonal deleksamen og tidligere lokale eksamener.

Resultatene fra nasjonal deleksamen for sykepleierstudentene ligger også generelt nær resultatene fra tidligere lokale eksamener. Det er en indikasjon på at også disse institusjonene har en rettferdig sensurpraksis, og at de stiller høye krav til studentene sine ved ordinær lokal eksamen.

¹² <http://www.nokut.no/no/Blogg/NOKUT-bloggen/Dates/2016/>

Nasjonale deleksamen gir mye viktig informasjon, både om sensurpraksis og om studentenes kunnskapsnivå. Resultatene (med detaljert sensur) er en informasjonskilde som kan krysses med andre tilgjengelige data.

3.1.8 Krav til nasjonalt samarbeid

I UHRs veiledende retningslinjer for sensur anbefales at deltakelse i nasjonal samordning av karakterbruk og sensurarbeid innarbeides i de sentrale styringsdokumentene ved institusjonene. Dette er nå også innarbeidet i Studietilsynsforskriften §2.3.6 der det heter: *Fagmiljøet tilknyttet studietilbud som fører fram til en grad, skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk som er relevante for studietilbudet.*

3.2 Karakterfordelinger

Med utgangspunkt i rapporter hentet fra DBH¹³ presenterer vi her oversikter over karakterfordelinger for alle fagområder for perioden 2004–2015.

3.2.1 Total karakterfordeling. Bokstavkarakterskalaen

Tabell 5 viser totalfordelingen for karakterer på eksamener bedømt etter bokstavkarakterskalaen og rapportert til DBH¹⁴, alle institusjoner og studienivåer, i utvalgte år i perioden 2004–2015.

Tabell 5. Karakterfordeling i prosent. Bokstavkarakterer

	A	B	C	D	E	F	Antall ¹⁵	Snitt	A+B
2004	10,8	26,7	28,5	15,0	9,2	9,8	623 712	2,86	37,5
2007	10,9	26,1	30,7	15,0	8,8	8,6	691 846	2,90	37,0
2010	11,4	26,4	30,9	15,8	7,6	8,0	783 845	2,94	37,8
2013	11,7	26,3	30,4	15,7	7,5	8,4	886 169	2,92	38,0
2016	12,1	26,7	30,0	15,5	7,4	8,3	968 451	2,96	38,8
Endr 04–16	1,3	0,0	1,6	0,5	-1,9	-1,5	344 739	0,10	1,3

Det er små endringer fra 2004 til 2016, men prosentandelen A har vist en svak økning i hele perioden og har økt med 1,3 prosentpoeng. Andelen B er uendret. Prosentandelen C har økt med 1,6 prosentpoeng og andelen D med 0,5 prosentpoeng. Prosentandelene for E og F har gått ned med henholdsvis 1,9 og 1,5 prosentpoeng. Her skjedde størstedelen av endringene i begynnelsen av perioden. Endringene de siste årene har vært små. Beregnet gjennomsnittskarakter øker med 0,08 karakter fra 2004 til 2010, mens det er om lag status quo etter 2010.

Det var relativt sterk nedgang i andelen F fra 2004 til 2007. Dette kan ha sammenheng med at større eksamener ble delt opp i mindre i forbindelse med innføringen av kvalitetsreformen,

¹³ Database for statistikk om høyere utdanning.

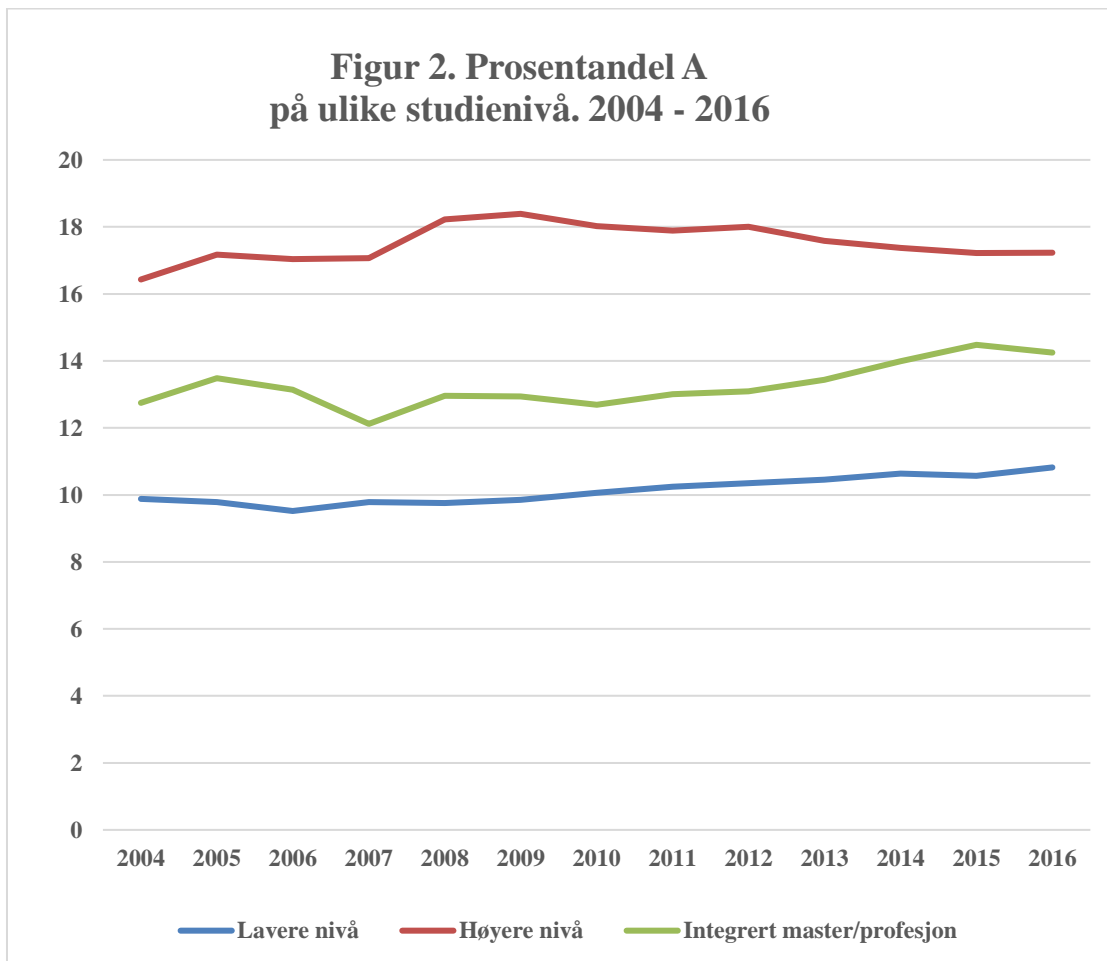
¹⁴ Fra august 2015 er karakterrapportene i DBH endret slik at etterrapporterte data tas med i årganger f.o.m. 2011. Dette har ført til at antallet besvarelser har økt de siste årene.

¹⁵ Data for Politi høgskolen er inkludert fra og med 2009.

noe som erfaringsvis fører til nedgang i strykprosent. Etter 2010 er det en liten økning i prosentandelen F.

3.2.2 Karakterfordeling på forskjellige studienivå

Studenttallet har økt relativt sterkest på høyere nivå, og spørsmålet er om dette forklarer økningen i andelen A siden det gis en del bedre karakterer på høyere nivå enn på lavere nivå. I figur 2 vises utviklingen i andelen A på hovednivåene: lavere nivå, høyere nivå og integrert master/profesjon. Detaljert karakterutvikling på hovednivåene er vist i tabell 6.

Figur 2 viser at det har vært en svak økning i prosentandelen A på lavere nivå i nesten hele perioden.

For integrert master/profesjon er det en del svingninger, men hovedtendensen er at andelen A øker.

På høyere nivå har vi en annen tendens. Det var økning i andelen A fram til 2009, men etter 2009 har det vært nesten tilsvarende nedgang.

Tabell 6 nedenfor viser total karakterfordeling for årene 2004, 2010 og 2016 på de samme studienivåene.

Tabell 6. Karakterfordeling i prosent. Fordelt på hovednivå. 2004, 2010 og 2016

Hovednivå/prosent	A	B	C	D	E	F	Antall	Snitt	A+B
Lavere nivå 2004	9,9	25,8	29,0	15,4	9,6	10,4	499 229	2,80	35,7
Lavere nivå 2010	10,1	25,0	30,9	17,0	8,3	8,8	592 721	2,85	35,0
Lavere nivå 2016	10,8	24,9	30,3	16,4	8,1	9,5	728 015	2,85	35,7
Endring 2004–2016	0,9	-0,9	1,3	1,0	-1,5	-0,9	228 786	0,05	0,0
Høyere nivå 2004	16,4	34,6	26,9	12,2	5,0	5,0	58 560	3,30	51,0
Høyere nivå 2010	18,0	35,4	29,2	10,3	3,7	3,4	90 769	3,44	53,4
Høyere nivå 2016	17,2	34,8	29,4	11,3	4,0	3,3	122 171	3,40	52,0
Endring 2004–2016	0,8	0,2	2,5	-0,9	-1,0	-1,7	63 611	0,10	1,0
Integr master/profesjon 2004	12,8	26,1	26,1	14,6	10,8	9,6	64 050	2,87	38,9
Integr master/profesjon 2010	12,7	26,0	33,0	13,8	7,1	7,4	98 506	3,01	38,7
Integr master/profesjon 2016	14,3	29,6	29,2	14,5	6,5	6,1	117 407	3,12	43,8
Endring 2004–2016	1,5	3,5	3,0	-0,1	-4,3	-3,5	53 357	0,25	4,9
Total 2004	10,8	26,7	28,5	15,0	9,2	9,8	623 712	2,86	37,5
Total 2010	11,4	26,4	30,9	15,8	7,6	8,0	783 845	2,94	37,7
Total 2016	12,1	26,7	30,0	15,5	7,4	8,3	968 451	2,96	38,8
Endring 2004–2016	1,3	0,0	1,5	0,6	-1,8	-1,5	344 739	0,10	1,3

Tabellen viser følgende tendenser:

- På lavere nivå øker andelen A, C og D med henholdsvis 0,9, 1,3 og 1,0 prosentpoeng, mens andelen B, E og F går ned om lag tilsvarende. Beregnet gjennomsnitt øker med 0,05 karakter. Andelen A+B er uendret.
- På høyere nivå øker andelen A, B og C med henholdsvis 0,8, 0,2 og 2,5 prosentpoeng. Andelen D, E og F går ned med 0,9, 1,0 og 1,7 prosentpoeng. Beregnet gjennomsnitt øker med 0,10 karakter og andelen A+B med 1 prosentpoeng. Det er imidlertid forskjellig tendens mellom de 6 første og de 6 siste årene i perioden.
- Integrert master/profesjon har en markert økning i andelen av de tre beste karakterene og en relativt sterk nedgang når det gjelder E og F. Beregnet gjennomsnitt og andelen A+B øker klart.

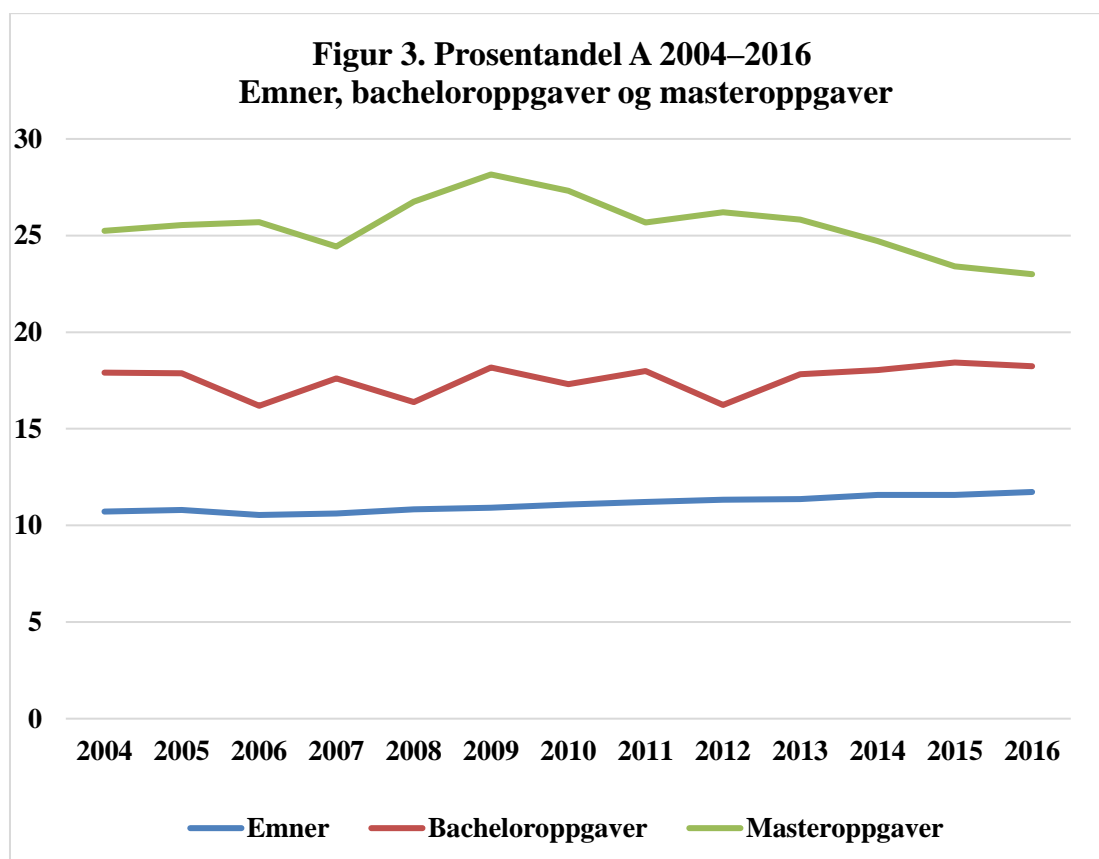
Tendensen til en svakt økende andel A fra 2004 til 2016 gjelder på alle hovednivåene. På høyere nivå er det imidlertid en annen tendens etter 2010 med nedgang i andelen A. Andelen E og F går ned på alle de tre hovednivåene.

I vedlegg 6 vises karakterutviklingen på de forskjellige undernivåene. Hovedtendensen med økende andel A gjelder stort sett på alle undernivåene. Det er ellers en del forskjeller mellom undernivåene, blant annet har halvårsstudier og årsstudier høyere andel A enn 3-årig bachelor. På høyere nivå er det master 1–1,5 år som har høyest snittkarakter og andel A+B. 2-årig master, som utgjør om lag 4/5 av besvarelsene, har nedgang i andel A+B fra 2010 til 2016. I integrerte masterstudier og profesjonsstudier er det sterk økning i antallet besvarelser. Andelen A øker fra 12,9 til 14,3 i integrerte masterstudier, mens den øker fra 12,4 til 13,5 i profesjonsstudiene.

Det store bildet er at det er økning i andelen A på de 3 hovednivåene fra 2004 til 2016, men det er en annen tendens når det gjelder 2-årig master etter 2010. Det har vært arbeidet mye med karaktersettingen på masteroppgavene, og det kan synes som det har hatt betydning også for karaktersettingen på andre emnetyper på dette nivået.

3.2.3 Karakterfordeling etter emnetype

DBH har en tabell som viser karakterdelingen på forskjellige emnetyper: emner, bacheloroppgaver og masteroppgaver. Figur 3 nedenfor viser utviklingen fra 2004 til 2016.

Tendensen er om lag den samme som i figur 2 ved at emner har om lag samme økning i andel A som lavere nivå. Prosentandelen A når det gjelder masteroppgaver, viser klar nedgang etter 2009 og nedgang i hele perioden. Bacheloroppgaver viser variasjoner fra år til år, men det synes å være økning de siste årene fram til 2015. Antallet bacheloroppgaver har økt sterkt de siste årene.

Tabellen nedenfor viser total karakterfordeling for emnetyper i 2004, 2010 og 2016.

Tabell 7. Karakterfordeling i prosent for forskjellige emnetyper i 2004, 2010 og 2016

Emnetype	A	B	C	D	E	F	Antall	Snitt	A+B
Emner 2004	10,7	26,6	28,5	15,0	9,3	9,9	616 706	2,85	37,3
Emner 2010	11,1	26,0	31,1	16,0	7,7	8,2	761 565	2,93	37,1
Emner 2016	11,7	26,3	30,1	15,8	7,6	8,3	929 688	2,93	38,0
Endring 2004–2016	1,1	-0,2	1,6	0,7	-1,8	-1,3	312 982	0,08	0,7

Bacheloroppgaver 2004	17,9	37,6	26,3	13,6	3,4	1,2	3 390	3,49	55,4
Bacheloroppgaver 2010	17,3	36,7	29,0	11,7	3,1	2,1	12 929	3,47	54,2
Bacheloroppgaver 2016	18,2	35,4	30,5	11,2	2,9	1,9	24 663	3,49	53,6
Endring 2004–2016	0,3	-2,2	4,9	-3,4	-0,5	0,8	21 273	0,00	-1,2
Masteroppgaver 2004	25,3	42,0	21,0	9,8	1,6	0,5	3 616	3,78	67,3
Masteroppgaver 2010	27,3	41,7	22,3	5,9	1,5	1,3	9 351	3,84	69,0
Masteroppgaver 2016	23,0	39,4	26,2	7,9	1,8	1,7	14 101	3,69	62,4
Endring 2004–2016	-2,3	-2,6	5,2	-2,1	0,2	-1,2	10 485	-0,09	-4,9

I tillegg til tendensen når det gjelder andelen A, ser vi at det er nedgang i andel B og økning i andel C for alle emnetyper. Beregnet gjennomsnitt øker litt for emner, er uendret for bacheloroppgaver, mens det er nedgang for masteroppgaver etter 2010 og i hele perioden.

Det er stor forskjell i karakternivået mellom for emneksamener og bacheloroppgaver. Forskjellen mellom bacheloroppgaver og masteroppgaver er blitt mindre på grunn av nedgangen i andelen A og B for masteroppgaver.

3.2.4 Karakterfordeling etter emnetype og studienivå

Karakterutviklingen for de forskjellige emnetypene på de ulike studienivåene vises i tabell 8 nedenfor. I tabellen er integrert master/profesjon fordelt på de to undernivåene, 5-årig master og profesjon.

Tabell 8. Karakterfordeling for emneksamener etter studienivå. Prosent. 2004, 2010 og 2016

Emneksamener	A	B	C	D	E	F	Antall	Snitt	A+B
Lavere nivå 2004	9,9	25,8	29,0	15,4	9,6	10,4	499 229	2,80	35,7
Lavere nivå 2010	10,1	25,0	30,9	17,0	8,3	8,8	592 721	2,85	35,0
Lavere nivå 2016	10,8	24,9	30,3	16,4	8,1	9,5	728 015	2,85	35,7
Endring 2004–2016	0,9	-0,9	1,3	1,0	-1,5	-0,8	228 786	0,05	0,0
Høyere nivå 2004	16,0	34,2	27,1	12,4	5,2	5,2	56 064	3,28	50,2
Høyere nivå 2010	17,5	34,9	29,6	10,6	3,9	3,6	83 824	3,41	52,4
Høyere nivå 2016	16,8	34,4	29,7	11,6	4,2	3,4	111 608	3,38	51,2
Endring 2004–2016	0,8	0,1	2,6	-0,8	-1,0	-1,8	55 544	0,10	1,0
5-årig master 2004	12,6	24,2	25,1	14,7	12,4	11,0	50 083	2,77	36,8
5-årig master 2010	12,2	24,5	33,3	14,3	7,6	8,1	86 390	2,95	36,7
5-årig master 2016	13,9	28,5	28,9	15,2	7,0	6,6	103 207	3,07	42,4
Endring 2004–2016	1,3	4,3	3,8	0,5	-5,5	-4,4	53 124	0,30	5,6
Profesjon 2004	12,2	32,7	31,0	14,1	4,9	5,0	12 914	3,18	44,9
Profesjon 2005	11,5	35,7	34,2	11,9	4,2	2,7	9 581	3,30	47,1
Profesjon 2006	13,1	37,1	33,0	10,7	3,4	2,8	10 315	3,37	50,2
Endring 2004–2016	0,9	4,4	1,9	-3,5	-1,6	-2,2	-2 599	0,19	5,3

Hovedtendensen er at andelen A og beregnet gjennomsnitt øker fra 2004 til 2016 når det gjelder emneksamener på alle studienivå. Tilsvarende er det en nedgang i andelen E og F på alle nivå. Endringene er ikke store, men spørsmålet er likevel om dette er uttrykk for en svak

«karakterinflasjon». På høyere nivå er det imidlertid en annen tendens etter 2010 der både andelen A og beregnet gjennomsnitt går ned.

5-årig master og profesjon har størst økning i beregnet gjennomsnitt og størst nedgang i andelen E og F (Dette siste kan delvis skyldes at 5-årig master og profesjonsstudier som benytter skalaen A–F, i hovedsak startet opp i 2004 og at emnene dermed i hovedsak var på lavere nivå. Dette er imidlertid ikke sjekket).

Dersom vi ser på karakternivå med utgangspunkt i beregnet gjennomsnitt, så er det tre nivåer i 2016: høyere nivå og profesjon med et snitt på om lag 3,4, integrert master med et snitt på om lag 3,1 og lavere nivå med et snitt på 2,85.

3.2.4 Karakterfordeling på bacheloroppgaver

Det har ikke tidligere vært foretatt totalanalyser av karakterfordelingen på bacheloroppgaver, men karakterfordelingen var drøftet i noen av karakterpanelene i 2013 og 2015. I tabell 9 nedenfor er det gitt en totaloversikt for noen utvalgte år.

I tabell 8 ble karakterfordelingen og karakterutviklingen på bacheloroppgaver sammenlignet med andre emnetyper. I tabell 10 nedenfor vises total karakterfordeling på bacheloroppgaver. Det kan også være interessant å se nærmere på karakterfordelingen og utviklingen innen ulike fagområder. Dette er vist i vedlegg 7.

Tabell 9. Karakterfordeling på bacheloroppgaver i utvalgte år. Alle institusjoner

	A	B	C	D	E	F	Antall	Snitt	A+B
Bacheloroppgaver 2004	17,9	37,6	26,3	13,6	3,4	1,2	3 390	3,49	55,4
Bacheloroppgaver 2005 ¹⁶	17,9	37,6	25,1	14,3	3,4	1,7	4 763	3,47	55,4
Bacheloroppgaver 2010	17,3	36,7	29,0	11,7	3,1	2,1	12 929	3,47	54,2
Bacheloroppgaver 2016	18,2	35,4	30,5	11,2	2,9	1,9	24 663	3,49	53,6
Endring 2005–2016	0,3	-2,2	5,4	-3,1	-0,5	0,2	19 900	0,02	-1,8

Totalt er det relativt stor stabilitet i karakterfordelingen med en svak økning i andelen A og i beregnet gjennomsnitt. Andelen C øker betydelig, mens andelen B, D og E går noe ned. Det gjelder også andelen A+B.

Det er imidlertid en sterk økning i antallet oppgaver. I 2004 var denne emnetypen ikke tatt i bruk i særlig stor grad, og stabiliteten i totalfordelingen kan også være resultat av ulikheter i karakterbruk mellom institusjoner og utdanninger. I vedlegg 7 vises karakterfordelingen innen utvalgte fagområder, begrenset til fagområder som har mer enn 500 besvarelser i ett av årene. Siden totalantallet er så lite i 2004, er 2005 valgt som startår i den tabellen.

¹⁶ Antallet bacheloroppgaver var lite i 2004, og innen mange fagområder kom disse først i 2005 eller seinere. 2005 er derfor valgt som startår i tabellen i vedlegg 7 som viser utviklingen innen fagområder

Tabellen i vedlegget viser at det er forskjeller mellom fagområdene og større variasjoner fra år til år enn i totalfordelingen. Hovedtendensene er:

- Med unntak av «øvrige fagområder» i 2005, som omfatter 11 ulike område med svært få besvarelser, er beregnet gjennomsnitt over 3 i alle fagområdene.
- Variasjonen er fra 3,01 i sosionomutdanning i 2010 til 3,79 i ingeniørutdanning i 2016.
- Høyest beregnet gjennomsnitt for de tre utvalgte årene har ingeniørutdanning, økonomisk-administrativ utdanning, MNT-fag og humanistiske fag.

3.2.5 Karakterfordeling på masteroppgaver

3.2.5.1 Alle institusjoner

Som i tidligere rapporter har analysegruppen gjennomført særskilte analyser av karakterfordelingene på masteroppgaver¹⁷. Det er lagt særlig vekt på utviklingen innen de fagområdene hvor det er gjennomført særlige tiltak.

Tabell 10. Karakterfordeling i prosent på masteroppgaver 2006–2016. Alle institusjoner

%	A	B	C	D	E	F	Antall	Snitt	A+B
2006	26,1	44,2	22,2	5,5	1,2	0,7	6 730	3,87	70,4
2008	26,6	40,9	24,1	6,4	1,1	0,9	8 007	3,83	67,5
2011	25,7	42,1	23,5	6,3	1,3	1,2	10 528	3,81	67,8
2013	26,6	41,0	23,2	6,0	1,6	1,5	11 730	3,80	67,6
2014	24,7	40,2	24,8	7,3	1,7	1,3	12 757	3,75	64,9
2015	23,4	40,0	25,8	7,6	1,7	1,6	13 279	3,71	63,4
2016	23,0	39,4	26,2	7,9	1,8	1,7	14 101	3,69	62,4
Endring 06–16	-3,1	-4,8	4,0	2,4	0,6	1,0	7 339	-0,18	-8,0
Endring 15–16	-0,4	-0,6	0,4	0,3	0,1	0,1	822	-0,02	-1,0

Det er små endringer når det gjelder andelen A fram til og med 2013, mens det er en betydelig endring fra 2013 til 2016.

Fra 2013 til 2016 er det nedgang i andelen A og B hvert år, mens andelen C, D, E og F øker. Den største endringen er fra 2013 til 2014.

Den største endringen siden 2006 er at andelen B har gått ned med 4,7 prosentpoeng og andelen C har økt med 4 prosentpoeng. Andelen A har også gått betydelig ned, mens andelen

¹⁷ Tabeller over karakterfordelingen på masteroppgaver kan nå hentes direkte fra DBH, men en del av de endringene som ble gjort i forbindelse med kvalitetssikringen ved institusjonene er ikke fulgt opp og rettet i DBH. I materialet for 2015 var det feil ved noen institusjoner, men dette er nå i stor grad rettet opp i samarbeid med DBH.

D, E og F har økt litt. Beregnet gjennomsnittskarakter har gått ned med 0,18 karakterpoeng og andelen A+B med 8 prosentpoeng.

3.2.3.2 Studienivå

Også for masteroppgaver kan det være interessant å se om det er forskjeller mellom studienivåene. I tabellene nedenfor er karakterfordelingene på masteroppgaver på de aktuelle undernivåene vist

Tabell 11. Karakterfordeling på masteroppgaver på høyere nivå/undernivå. 2004, 2010 og 2016

Årstall/undernivå	A	B	C	D	E	F	Antall	Snitt	A+B
Masteroppgaver 2004									
Master 2-årig	27,3	42,9	20,1	8,3	1,1	0,3	1 194	3,86	70,2
Master erfaringsbasert 1,5–2 år	0,0	50,0	33,3	0,0	0,0	16,7	6	3,00	50,0
Master 1–1,5 år	38,7	54,8	3,2	3,2	0,0	0,0	31	4,29	93,6
Høyere nivå (øvrige)	26,2	42,7	24,5	4,9	1,1	0,6	1 259	3,86	68,9
Sum/snitt høyere nivå 2004	26,8	43,0	22,2	6,5	1,1	0,5	2 490	3,87	69,8
Masteroppgaver 2010									
Master 2-årig	25,4	41,6	23,7	6,3	1,6	1,5	6 301	3,78	66,9
Master erfaringsbasert 1,5–2 år	16,1	40,9	29,2	11,0	1,8	1,0	391	3,56	57,0
Master 1–1,5 år	29,6	47,6	16,4	4,2	1,6	0,5	189	3,98	77,3
Høyere nivå (øvrige)	18,2	38,2	29,1	12,7	1,8	0,0	55	3,58	56,4
Sum/snitt høyere nivå 2010	24,9	41,7	23,9	6,6	1,6	1,4	6 936	3,77	66,5
Masteroppgaver 2016									
Master 2-årig	22,5	39,8	25,7	8,2	1,9	2,0	9 348	3,67	62,3
Master erfaringsbasert 1,5–2 år	15,8	40,7	29,6	10,5	1,6	1,7	975	3,53	56,5
Master 1–1,5 år	24,1	36,6	28,6	5,4	3,6	1,8	112	3,67	60,7
Høyere nivå (øvrige)	15,7	33,7	36,0	9,0	5,6	0,0	89	3,45	49,4
Sum/snitt høyere nivå 2016	21,9	39,8	26,2	8,4	1,9	1,9	10 524	3,66	61,6
Endring 2004–2016	-4,9	-3,2	4,0	1,9	0,8	1,4	8 034	-0,21	-8,2

På høyere nivå er det en del større endringer enn i totalfordelingen som er vist i tabell 11, og beregnet gjennomsnitt og andelen A+B er litt lavere.

Tabell 13. Karakterfordeling på masteroppgaver på integrert master/profesjon/undernivå. 2004, 2010 og 2016

Årstall/undernivå	A	B	C	D	E	F	Antall	Snitt	A+B
Masteroppgaver 2004									
Master 5-årig	26,0	36,3	14,0	21,3	2,1	0,3	722	3,62	62,3
Profesjonsstudium	23,2	57,3	14,6	3,7	1,2	0,0	164	3,98	80,5
Sum/snitt integr master/prof	25,5	40,2	14,1	18,1	1,9	0,2	886	3,69	65,7

Masteroppgaver 2010									
Master 5-årig	35,9	41,5	16,7	3,9	1,2	0,8	2 143	4,05	77,4
Profesjonsstudium	20,7	46,4	28,0	3,8	0,8	0,4	261	3,81	67,1
Sum/snitt integr master/prof	34,2	42,1	17,9	3,9	1,2	0,7	2 404	4,02	76,3
Masteroppgaver 2016									
Master 5-årig	26,4	38,0	26,2	6,7	1,6	1,1	3 230	3,78	64,5
Profesjonsstudium	29,7	44,9	21,0	2,2	1,5	0,7	276	3,97	74,6
Sum/snitt integr master/prof	26,7	38,6	25,8	6,4	1,5	1,0	3 506	3,79	65,3
Endring 2004 – 2016	1,2	-1,6	11,7	-11,7	-0,4	0,8	2 620	0,1	-0,4

På dette studienivået er det mindre endringer enn på høyere nivå. Andelen A og beregnet gjennomsnitt øker litt. Økningen er størst i de 5-årige masterstudiene, som blant annet omfatter lektorutdanning, juridiske fag, teknologiske fag og økonomisk administrative fag ved BI. Også i 5-årige masterstudier er det en klart annen tendens etter 2010 med nedgang i andelen A+B og beregnet gjennomsnitt.

3.2.5.2 Fagområder

Forskjellene i bruken av karakterskalaen mellom fagområdene har vært belyst i tidligere karakterrappporter. De siste årene har det vært gjennomført tiltak med målsetting om å bruke hele karakterskalaen og å få ned andelen A+B. Dette gjelder særlig innen juridiske fag, realfag, teknologiske fag og økonomisk administrativ utdanning. Vi skal se spesielt på karakterutviklingen innen disse områdene sammenlignet med en del andre fagområder. Samlet oversikt over karakterutviklingen innenfor alle fagområder er gitt i vedlegg 8.

Tabell 14. Karakterfordeling i prosent på masteroppgaver 2013–2016. Fagområder

Fagområde	A	B	C	D	E	F	Antall	Snitt	A+B
Ernæring 2013	20,8	41,7	27,1	6,3	2,1	2,1	48	3,67	62,5
Ernæring 2014	30,5	44,1	18,6	5,1	0,0	1,7	59	3,95	74,6
Ernæring 2015	25,0	45,8	22,9	6,3	0,0	0,0	48	3,90	70,8
Ernæring 2016	25,0	51,8	21,4	1,8	0,0	0,0	56	4,00	76,8
Endring 2013–2016	4,2	10,1	-5,7	-4,5	-2,1	-2,1	8	0,33	14,3
Hum-fag 2013	20,1	36,5	29,7	8,8	2,2	2,7	1 057	3,55	56,6
Hum-fag 2014	19,1	37,9	28,7	10,3	2,0	2,0	1 125	3,56	57,0
Hum-fag 2015	20,9	34,2	29,7	10,6	2,4	2,2	1 091	3,54	55,1
Hum-fag 2016	22,0	33,3	29,6	9,9	2,6	2,5	996	3,55	55,3
Endring 2013–2016	1,9	-3,2	-0,1	1,1	0,4	-0,2	-61	-0,01	-1,3
Juridiske fag 2013	39,1	33,0	20,9	5,0	1,0	1,0	990	4,01	72,1
Juridiske fag 2014	30,3	36,2	24,2	6,7	1,5	1,2	1 007	3,84	66,4
Juridiske fag 2015	29,3	35,4	25,5	7,1	1,4	1,3	986	3,80	64,7
Juridiske fag 2016	28,7	32,3	27,6	8,2	1,7	1,5	1 135	3,74	61,1
Endring 2013–2016	-9,8	2,4	4,6	2,1	0,4	0,3	-4	-0,27	-11,0

Medisin 2013	26,0	54,0	18,0	2,0	0,0	0,0	50	4,04	80,0
Medisin 2014	26,2	52,3	16,9	3,1	1,5	0,0	65	3,98	78,5
Medisin 2015	36,0	46,0	8,0	6,0	2,0	2,0	50	4,02	82,0
Medisin 2016	40,4	53,9	5,8	0,0	0,0	0,0	52	4,35	94,2
Endring 2013–2016	14,4	-0,1	-12,2	-2,0	0,0	0,0	2	0,31	14,2
Pedagogiske fag 2013	20,0	38,1	29,1	7,6	3,0	2,2	829	3,58	58,1
Pedagogiske fag 2014	16,9	35,6	29,8	12,4	2,5	2,7	828	3,44	52,5
Pedagogiske fag 2015	16,0	37,1	30,7	11,4	2,0	2,9	1 018	3,45	53,1
Pedagogiske fag 2016	14,3	37,1	30,7	11,9	3,1	3,0	933	3,38	51,3
Endring 2013–2016	-5,8	-1,0	1,6	4,3	0,1	0,8	104	-0,20	-6,8
Realfag 2013	23,0	43,0	26,1	4,6	1,9	1,3	1 207	3,77	66,0
Realfag 2014	21,6	40,9	27,3	6,7	2,4	1,1	1 361	3,69	62,5
Realfag 2015	22,8	39,0	27,7	7,8	1,1	1,6	1 489	3,70	61,9
Realfag 2016	20,5	41,4	28,1	7,5	1,7	0,8	1 406	3,69	61,9
Endring 2013–2016	-2,6	-1,6	2,0	2,9	-0,2	-0,6	199	-0,08	-4,2
SV-fag 2013	20,4	41,3	27,9	7,7	1,4	1,4	1 533	3,68	61,7
SV-fag 2014	21,5	40,4	27,4	7,7	1,3	1,7	1 590	3,68	62,0
SV-fag 2015	19,5	39,7	27,8	9,0	2,2	1,8	1 530	3,60	59,2
SV-fag 2016	20,1	38,5	28,4	9,2	1,4	2,5	1 732	3,59	58,5
Endring 2013–2016	-0,3	-2,8	0,6	1,5	0,0	1,1	199	-0,08	-3,2
Teknologi 2013	28,6	43,5	20,1	5,2	1,4	1,3	2 161	3,89	72,0
Teknologi 2014	24,4	42,4	23,4	6,7	2,4	0,7	2 283	3,78	66,9
Teknologi 2015	27,2	41,9	21,6	6,6	1,6	1,2	2 306	3,83	69,1
Teknologi 2016	25,1	41,9	24,2	6,4	1,4	0,9	2 436	3,80	67,0
Endring 2013–2016	-3,4	-1,5	4,1	1,2	0,1	-0,4	275	-0,09	-5,0
Teologi 2013	24,7	39,2	25,8	9,3	0,0	1,0	97	3,76	63,9
Teologi 2014	28,4	39,0	26,3	5,3	1,1	0,0	95	3,88	67,4
Teologi 2015	26,9	36,1	31,9	3,4	0,8	0,8	119	3,82	63,0
Teologi 2016	38,4	37,2	19,8	4,7	0,0	0,0	86	4,09	75,6
Endring 2013–2016	13,6	-2,0	-6,0	-4,6	0,0	-1,0	-11	0,33	11,7
Øk.adm. utd. 2013	39,0	44,5	12,0	3,1	0,7	0,6	1 807	4,16	83,6
Øk.adm. utd. 2014	39,2	42,4	15,1	2,6	0,4	0,3	2 140	4,16	81,5
Øk.adm. utd. 2015	28,9	46,0	19,2	4,5	0,8	0,8	2 222	3,95	74,8
Øk.adm. utd. 2016	31,3	43,5	18,5	4,6	1,1	1,0	2 326	3,96	74,8
Endring 2013–2016	-7,7	-1,0	6,5	1,5	0,4	0,4	519	-0,20	-8,8
Øvrige 2013	20,4	40,9	26,6	7,4	2,4	2,3	1 951	3,63	61,3
Øvrige 2014	18,1	39,2	29,2	9,6	1,8	2,0	2 204	3,56	57,4
Øvrige 2015	18,9	38,8	30,1	8,0	2,3	1,8	2 420	3,59	57,8
Øvrige 2016	17,5	39,0	29,2	9,6	2,5	2,5	2 906	3,53	56,6
Endring 2013–2015	-2,9	-1,9	2,6	2,2	0,1	0,2	955	-0,10	-4,8

Det er betydelige endringer i karaktersettingen innenfor de områdene som har gjennomført særlige tiltak. Det er også endringer innenfor andre fagområder. Hovedtendensen er nedgang i beregnet gjennomsnitt og i andelen A+B, men det er en del ulike tendenser. Ernæring,

medisin¹⁸ og teologi er fagområder som avviker fra hovedtrenden, og disse har en markert økning i andelen A+B.

- *Juridiske fag* har den største nedgangen i andelen A+B, og det er nedgang over hele perioden. Endringene gjelder særlig andelen A, som går ned med over 10 prosentpoeng. Beregnet gjennomsnitt går også markert ned.
- I *real*fag er det markert nedgang i andelen A og B og i beregnet gjennomsnitt fra 2013 til 2014, men det er om lag status quo i beregnet gjennomsnitt etter 2014.
- Også i *teknologiske fag* er det markert nedgang i andelen A+B og i beregnet gjennomsnitt fra 2013 til 2014, men det er en liten økning etter 2014.
- I *økonomisk-administrativ utdanning* er det store endringer fra 2014 til 2015 mens det er en svak motsatt tendens i 2016. Andelen A går ned med 7,6 prosentpoeng og beregnet gjennomsnitt med 0,17 karakter. Materialet for de enkelte institusjonene viser betydelige forskjeller mellom de to største institusjonene, Handelshøyskolen BI og Norges Handelshøyskole. I 2015 har BI en andel A på 44,5 prosent og i 2016 er andelen A 45,9 prosent. Ved NHH var andelen A 43 prosent i 2014, 27,6 prosent i 2015 og 33,6 prosent i 2016. Dette kan tyde på at BI ikke har fulgt opp den samordningen som NRØA har arbeidet med.
- I *humanistiske fag* går andelen A+B ned med 1,3 prosent mens beregnet gjennomsnitt er uendret.
- I *pedagogiske fag* er det en nedgang i andelen A+B på 6,8 prosent mens beregnet gjennomsnitt gikk ned med 0,2 karakterpoeng.
- I *SV-fag* er det en nedgang i andel A+B på 3,2 prosent og i beregnet gjennomsnitt på 0,08 karakterpoeng.
- I *ernæring, medisin og teologi* er det en markert økning i andelen A+B og i beregnet gjennomsnitt. I medisin er andelen A+B på 94,2 prosent i 2016.

3.2.6 Karakterfordeling for skalaen bestått/ikke bestått

Skalaen bestått/ikke bestått er en likestilt skala med bokstavkarakterskalaen. Skalaen blir brukt særlig i praksisstudier. I noen utdanninger brukes den også i andre emner og i et flertall av eksamenene.

Tabell 15¹⁹ viser totalfordelingen for karakterer på eksamener bedømt etter skalaen bestått/ikke bestått i utvalgte år for alle institusjoner og studienivåer.

¹⁸ Tallene gjelder bare NTNU

¹⁹ Denne tabellen finnes ikke lenger i DBH, og analysegruppen har fått disse dataene fra NSD.

Tabell 15. Karakterfordeling i prosent 2004–2016. Bestått/ikke bestått

%	Bestått	Ikke bestått	Antall
2004	87,6	12,4	159 507
2007	89,8	10,2	189 400
2010	94,4	5,6	175 474
2013	94,8	5,2	188 156
2016	95,0	5,0	195 542

Andelen ikke bestått har gått ned med 7,4 prosentpoeng i perioden. En del av nedgangen fra 2004 til 2007 skyldes endringer i rapporteringen.²⁰ Fra 2010 er tallene mer sammenlignbare, og andelen *ikke bestått* har gått ned med 0,6 prosentpoeng siden 2010.

Andelen besvarelser som er vurdert etter skalaen bestått/ikke bestått har gått ned fra 2015 til 2016. I tabell 16 nedenfor er gitt en oversikt over andelen besvarelser som er vurdert etter de to skalaene.

Tabell 16. Antall og andel besvarelser vurdert etter de to skalaene

År	A–F	b/ib	Totalantall	Andel A–F	Andel b/ib
2004	623 712	159 507	783 219	79,6	20,4
2007	691 846	189 400	881 246	78,5	21,5
2010	783 845	175 474	959 319	81,7	18,3
2013	886 169	188 156	1 074 325	82,5	17,5
2016	968 451	195 542	1 163 993	83,2	16,8

Det er en økning i antall besvarelser vurdert etter begge skalaene. Dette skyldes dels økning i studenttallet, dels at studentene tar flere emner og dels at emnene er blitt mindre.

Hovedtendensen er at andelen bedømt etter skalaen b/ib går ned.

3.2.7 Oppsummering. Karakterfordelinger

Det er stor stabilitet i den totale nasjonale karakterfordelingen når det gjelder bokstavkarakterer. Over tid er det imidlertid en tendens til at andelen A øker og at andelen F går ned.

Når vi ser på utviklingen på studienivå, er det store bildet er at det er økning i andelen A på de tre hovednivåene fra 2004 til 2016, men det er en annen tendens når det gjelder høyere nivå etter 2009: Andelen A og beregnet gjennomsnitt går ned.

Hovedtendensen i karakterutviklingen for de forskjellige emnetypene, emneeksamener, bacheloroppgaver og masteroppgaver er:

²⁰ En delvis forklaring på nedgangen i ikke bestått er at det ble endringer i rapporteringen til DBH etter overgang fra studentsystemet MSTAS til FS ved en del høgskoler.

- økning i andelen A og beregnet gjennomsnitt for emneeksamener fra 2004 til 2016
- om lag status quo for bacheloroppgaver
- nedgang for masteroppgaver

Karakterfordelingen på masteroppgaver innenfor ulike fagområder, tabell 14, viser klare endringer innen de fagområdene som har gjennomført særlige tiltak for å få en mindre «snill» karaktersetting. Innen andre fagområder er det mindre endringer, men en del forskjeller mellom fagområdene. Ernæring, medisin og teologi bryter med hovedtendensen og har klar økning i andel A+B og beregnet gjennomsnitt. Disse fagområdene bør vurdere karakterbruken på masteroppgaver nærmere.

Det er små endringer når det gjelder skalaen bestått/ikke bestått etter 2010. Andelen besvarelser som bedømmes etter denne skalaen går gradvis ned. Det er utarbeidet forslag til generelle karakterbeskrivelser for denne skalaen, men disse er ikke endelig vedtatt.

Utviklingen i retning av lavere andel A og B på masteroppgaver vurderes som positiv fordi det har vært en nokså samstemt oppfatning i sektoren at det har vært gitt for gode karakterer på masteroppgaver i forhold til karakterbeskrivelsene

Forskjellene mellom fagområder som kommer til uttrykk i tabell 14 kan i noen grad ha sammenheng med forskjeller i opptaksgrunnlag, men det synes fortsatt å være forskjeller i karaktersettingspraksis mellom fagområdene. Spørsmålet om hva som er riktig karakterbruk skal vurderes i forhold til karakterbeskrivelsene, og det er fortsatt et spørsmål om bedømmelsen av masteroppgaver er for «snill» i forhold til disse.

Den særskilte tendensen når det gjelder karakterutviklingen for masteroppgaver etter 2010 tyder på at tiltakene for å få en mindre «snill» karakterfordeling på masteroppgaver har hatt effekt. Dette inntrykket forsterkes av de ulike tendensene når det gjelder høyere nivå og andre studienivå og når det gjelder emnetyper. Tiltakene er i hovedsak utviklet og gjennomført i regi av de fagstrategiske enhetene og de nasjonale rådsorganene, i samarbeid med institusjonene. Institusjonene har et særlig ansvar for å delta i og å følge opp den nasjonale samordningen. UHRs analysegruppe har vært en pådriver i denne prosessen, og problemstillinger og tiltak har vært drøftet på de nasjonale karaktersamlingene. Tiltakene som har vært rettet inn mot masteroppgaver bør også vurderes i for andre emnetyper.

4 Videre arbeid

2016 var siste året i den 5-årige syklusen for karakterundersøkelser innenfor ulike fagområder som startet i 2012. Det er ikke foretatt en samlet evaluering av arbeidet med harmonisering og samordning av karakterbruken, men ut fra drøftinger i møte med representanter for de fagstrategiske enhetene i UHR og behandling i Utdanningsutvalget i UHR vil analysegruppen nedenfor skissere et opplegg for karakterarbeidet i årene 2017–2020.

4.1 Forankring

Karakterarbeidet må forankres både ved institusjonene og i de fagstrategiske enhetene og rådsorganene. UHR bør fortsatt ha rollen som nasjonal pådriver.

4.1.1 Institusjonene

Institusjonenes ansvar er fastlagt i Universitets- og høyskoleloven § 3.9 der det heter at *Universiteter og høyskoler skal sørge for at kandidatenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte*. Forpliktelsen til å delta i arbeidet med nasjonal samordning følger av studietilsynsforordningen, jamfør kapittel 3.1.8.

Institusjonene bør foreta egne analyser av karakterbruken, delta i den nasjonale samordningen og følge opp problemstillinger og anbefalinger fra karakterrappporter og andre utredninger innen feltet.

4.1.2 De fagstrategiske enhetene

De fagstrategiske enhetene, fakultetsmøter, nasjonale råd og profesjonsråd, har stor betydning i arbeidet med samordning av karakterbruken. Erfaringene og resultatene når det gjelder masteroppgaver, viser at analyser og initiativ på dette nivået har stor betydning. Analyser av karakterbruken og vurdering av tiltak for bedre samordning bør være faste oppgaver for disse enhetene.

4.1.3 UHR

UHR bør fortsatt ha rollen som pådriver og analysere data om karakterutviklingen. Hvorvidt det skal skje i en egen arbeidsgruppe må vurderes av UHR. Det er viktig at UHR sikrer kontinuitet i karakterarbeidet og at UHR har kapasitet til å følge opp.

Nasjonale sensor- og karaktersamlinger bør arrangeres årlig.

Analysearbeidet bør også omfatte andre aspekter ved vurdering, særlig bør rapporten om sensorordningene og forholdet mellom karakterbeskrivelsene og kvalifikasjonsrammeverket følges opp.

4.2 Oppfølging av karakterundersøkelsen i 2016

Analysegruppen viser til merknader og anbefalinger i kapittel 2.5.

Nasjonalt fakultetsmøte for humanistiske fag blir bedt om å gi en kort tilbakemelding innen 1. juli 2018 til UHR om hvordan karakterundersøkelsen blir fulgt opp.

4.3 Karakterarbeidet i 2017–2020

I 2017 holdes det en nasjonal sensor- og karaktersamling 26. oktober der tiltak i kvalitetsmeldingen, sensorveiledninger, karakterundersøkelse og karakterrappport for 2016 og alternative vurderingsformer blir hovedtema.

Nedenfor følger forslag til temaer og problemstillinger for det videre karakterarbeidet:

- **Karakter- og sensurarbeidet ved institusjonene**
For å skaffe et godt grunnlag for det videre karakterarbeidet bør UHR innhente korte rapporter fra alle medlemsinstitusjonene om hvordan karakter- og sensurarbeidet er organisert og hvilke tiltak som er gjennomført.
- **Skreddersydde DBH-rapporter som støtte for karakterarbeidet**
UHR bør ta initiativ overfor DBH og CERES med sikte på å få laget skreddersydde rapporter slik at data som skal inngå i nasjonale og lokale karakterrappporter kan hentes direkte fra DBH.
- **Erfaringene med nasjonale deleksamener**
UHR i samarbeid med NOKUT bør analysere data fra de nasjonale deleksamenene som er arrangert. Rapport om erfaringene bør være tema på sensor- og karaktersamling i 2018 eller 2019.
- **Initiativ til ny SØF-rapport**
UHR bør ta initiativ til og utarbeide forslag til opplegg for en ny forskningsrapport om karakterbruk i høyere utdanning. Rapporten bør være ferdig i god tid før en av de årlige sensor- og karaktersamlingene slik at forslag til tiltak for oppfølging av rapporten kan presenteres samtidig med rapporten.
- **Karaktertema på NOKUT-konferanse**
UHR bør ta initiativ til å få presentert viktige problemstillinger i karakterarbeidet på NOKUT-konferansen i 2019 eller 2020.
- **Sammenhenger mellom arbeidsinnsats og karakterer**
UHR bør ta initiativ til en undersøkelse av sammenhengen mellom arbeidsinnsats og karakterer i høyere utdanning. Undersøkelsen skal være et supplement til NOKUTs studiebarometer, og resultatene bør presenteres på sensor- og karaktersamling i 2019 eller 2020
- **Oppfølgingen av karakterundersøkelsene**
De strategiske fagenhetene inviteres til å utarbeide korte rapporter om erfaringer og oppfølging av karakterundersøkelsene innen sine områder.

Vedlegg til rapporten

- 1 Oversikt over arbeidet med samordning av karakterbruken innen høyere utdanning
- 2 Forkortelser
- 3 Karakterundersøkelsen i humanistiske fag i 2016
 - 3.1 Notat fra nasjonalt fakultetsmøte for humanistiske fag
 - 3.2 Engelsk
 - 3.3 Historie
 - 3.4 Nordisk
- 4 Karakterfordeling i humanistiske fag i 2010 og 2016. Utvalgte institusjoner
- 5 Karakterfordeling for alle fagområder i 2016
- 6 Karakterfordeling etter studienivå/undernivå og emnetype i 2004, 2010 og 2016
- 7 Karakterfordeling på bacheloroppgaver utvalgte år. Fagområder
- 8 Karakterfordeling på masteroppgaver 2013–16. Fagområder

Vedlegg 1: Oversikt over arbeidet med samordning av karakterbruken innen høyere utdanning

1. Innledning

I dette vedlegget gis det en oversikt over UHRs arbeid med samordning av karakterbruken innen høyere utdanning.

Høsten 2003, som et ledd i kvalitetsreformen, ble det innført et nytt felles karaktersystem i Norge med en gradert skala fra A til E for bestått og F for ikke bestått. Karakterskalaen bestått/ikke bestått ble beholdt som en egen skala.

Som ledd i innføringen ble det utarbeidet generelle kvalitative beskrivelser av hva som kvalifiserer til de ulike karakterene. Disse beskrivelsene ble godkjent av UHR og sendt ut til institusjonene 16.08.04. I tillegg ble det innen flere fagområder utarbeidet fagspesifikke beskrivelser koordinert av de nasjonale fakultetsmøtene, de nasjonale rådene og profesjonsrådene.

For å bidra til mest mulig lik bruk av karakterskalaen utarbeidet rektorene fra de fire daværende universitetene (NTNU, UiB, UiO, UiT) i november 2003 et notat som beskrev en felles forståelse av det nye karaktersystemet. Det ble også tatt initiativ til oppretting av nasjonale karakterpaneler (da kalt referansepaneler).

I brev av 10. mai 2004 sendte Kunnskapsdepartementet (da Utdannings- og forskningsdepartementet) ut et brev med retningslinjer for bruk av det nasjonale karaktersystemet. Følgende grunnprinsipper skal legges til grunn for bruken av det nasjonale karaktersystemet på alle studienivå:

- 1. Karaktersettingen skal ta utgangspunkt i den verbale beskrivelse som er gitt av prestasjoner på de enkelte nivåene, der karakteren C skal gi uttrykk for en jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder og karakteren A for en fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Den verbale beskrivelsen må forstås med referanse til anerkjente faglige standarder for det aktuelle studiet og de kunnskapsmål som er satt for det enkelte program eller emne. Kravene vil naturlig stige fra lavere til høyere studienivå. Det eksisterer således ingen forhånds-gitt fordeling av karakterer som noe eksamens- eller studiekull skal "presses" inn i.*
- 2. Skillet mellom bestått karakter og ikke bestått skal beskrives som absolutte krav. Kriterier for bestått karakter skal gjenspeile faglig mestring i emnet, tilpasset det aktuelle studienivå. Kravene til bestått skal ikke gjøres avhengig av endringer i studentenes forutsetninger for å gjennomføre emnet. Grensen mellom bestått og ikke bestått kan settes høyere enn grensen mellom E og F der en kun benytter uttrykkene bestått/ikke bestått og ikke den graderte skalaen.*
- 3. Den enkelte student skal i utgangspunktet vurderes opp mot hele skalaen, uansett nivå (bachelor/master) og seleksjonsprosess, for å skjelne gode fra mindre gode prestasjoner og rangere studentene innbyrdes.*

2. Organisering og tiltak

- **Karakterpanelene:** I 2004 opprettet UHR i samarbeid med de fagstrategiske enhetene 49 karakterpaneler som skulle ha tilsyn med karakterbruken i sektoren. I tillegg kom nasjonale råd og profesjonsråd
- **Analysegruppen:** UHRs utdanningsutvalg vedtok i november 2005 å opprette en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å foreta en samlet analyse av rapportene fra karakterpanelene. Analysegruppen skulle også bidra til forenkling og standardisering av rapportene. Analysegruppen ble oppnevnt i januar 2006 med to års funksjonstid. Den er seinere blitt forlenget, og nåværende gruppe har funksjonstid ut 2017.
- **Karakterrappporter:** Den første rapporten 2004–2005. Fra og med 2007er det laget rapporter per kalenderår, og totalt er det laget 12 karakterrappporter.
- **Karaktersamlinger:** UHR har arrangert 11 karaktersamlinger i tidsrommet 2007 – 2016. Karakterrappporter og problemstillinger knyttet til bruk av karakterskalaene har vært tema på samlingene.
- **Karakterundersøkelser:** Fra og med 2012 ble rapporter fra alle karakterpanelene erstattet av mer omfattende karakterundersøkelser innenfor ett eller flere fagområder. Totalt er det foretatt 8 slike karakterundersøkelser. Den største var karakterundersøkelsen i helse- og sosialfag i 2013.
- **Informasjon:** Informasjonsskriv er sendt institusjonene fra UHR og KD (i samarbeid med UHR).

Karakterrapportene og program for karaktersamlingene ligger på UHRs nettsider²¹.

3. Problemstillinger

Følgende problemstillinger har vært vurdert og drøftet i karakterrapportene og på karaktersamlingene:

- Forståelsen av karakterskalaen A–F
- Hvordan brukes skalaen i praksis
- Skalaen bestått/ikke bestått
- Bruken av skalaen A–F på masteroppgaver
- Bruken av skalaen A–F på bacheloroppgaver
- Fag- eller fagområdespesifikke karakterbeskrivelser for bruk av karakterskalaen A–F på masteroppgaver
- Internasjonale perspektiv
- Veileders rolle ved vurderingen av masteroppgaver
- Forholdet mellom opptaksgrunnlag og karakterer i UH-sektoren
- Nasjonale deksamener
- Forholdet mellom arbeidsinnsats og karakterer
- Bruk av sensorveiledninger

²¹ http://www.uhr.no/ressurser/temasider/karaktersystemet_1

4. Større undersøkelser og utredninger

- Vurdering av behovet for egen skala på masternivå i 2008–2009
- SØF-rapporten i 2013 om sammenhenger mellom opptaksgrunnlag og karakterbruk
- Vurdering av sensurordningene i høyere utdanning
- Retningslinjer for skalaen bestått/ikke bestått
- Forholdet mellom karakterbeskrivelsene og kvalifikasjonsrammeverket (under arbeid høsten 2017)

5. Oppfølgingen av rapporter og undersøkelser

Karakterrapportene og problemstillinger som er reist på karaktersamlingene er behandlet av UHRs utdanningsutvalg og i noen tilfeller av styret i UHR.

Undersøkelsene og utredningene som er omtalt i punkt 4 ovenfor er resultat av anbefalinger i karakterrapportene eller forslag som er reist på karaktersamlingene.

I karakterrapportene er det gitt anbefalinger til institusjonene, de fagstrategiske enhetene og UHR om oppfølging av karakterarbeidet generelt og om særskilte tiltak.

Fakultetsmøtet for realfag og Rådet for teknologisk utdanning har utarbeidet felles karakterbeskrivelser og retningslinjer for sensur av masteroppgaver.

Nasjonalt råd for økonomisk-administrativ utdanning har utarbeidet tilsvarende retningslinjer for økonomisk-administrativ utdanning.

Fakultetsmøtet for juridiske fag har tatt initiativ til et fellesprosjekt og har utarbeidet en felles plattform for rammene rundt oppgaveskrivingen som har resultert i felles retningslinjer for læringsmål og felles instruksjoner for veiledning for sensorer.

UHR har ikke innhentet informasjon om hvordan arbeidet med samordning av karakterbruken foregår ved alle institusjonene, men flere institusjoner har informert om hvordan arbeidet drives i form av innlegg på karaktersamlingene.

6. Resultater

Analysegruppen vil peke på følgende resultater av arbeidet med samordning av karakterbruken innen høyere utdanning:

- Større grad av felles forståelse av bruken av skalaene.
- Karakterundersøkelsene og karakterrapportene har ført til at flere av de fagstrategiske enhetene og de nasjonale rådsorganene har arbeidet med karakterbruken og har utviklet retningslinjer for karaktersetting innen sine områder.
- UHR har fastsatt veiledende retningslinjer for sensur innen høyere utdanning.
- Det er utarbeidet forslag til retningslinjer for skalaen bestått/ikke bestått.
- I studietilsynsforordningen er det fastsatt at fagmiljøene skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk som er relevante for studietilbudet.
- Karaktersettingen på masteroppgaver har endret seg slik at andelen A+B har gått ned etter 2010. Dette vurderes som positivt fordi det har vært en nokså samstemt oppfatning i sektoren at det har vært gitt for gode karakterer på masteroppgaver i forhold til karakterbeskrivelsene.

Vedlegg 2: Forkortelser brukt i rapporten

Forkortelse ²²	Institusjoner/organer
	<i>Utdanningsinstitusjoner</i>
BI	Handelshøyskolen BI
HiB	Høgskolen i Bergen
HiL	Høgskolen i Lillehammer
HiM	Høgskolen i Molde – Vitenskapelig høgskole i logistikk
HiOA	Høgskolen i Oslo og Akershus
HiSF	Høgskolen i Sogn og Fjordane
HiØ	Høgskolen i Østfold
HSH	Høgskolen Stord/Haugesund
HSN	Høgskolen i Sørøst-Norge
HSN-T	Høgskolen i Sørøst-Norge, Telemark
HiVo	Høgskolen i Volda
NHH	Norges Handelshøyskole
NMBU	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
NTNU	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
NU	Nord universitet
UiA	Universitetet i Agder
UiB	Universitetet i Bergen
UiN	Universitetet i Nordland
UiO	Universitetet i Oslo
UiS	Universitetet i Stavanger
UiT	Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet
	<i>Andre institusjoner/organer/fagområder</i>
DBH	Database for statistikk om høgre utdanning
CERES	Nasjonalt senter for felles systemer og tjenester for forskning og studier
Hum-fag	Humanistiske fag
MNT-fag	Matematisk-naturvitenskapelige og teknologiske fag
SV-fag	Samfunnsvitenskapelige fag
NOKUT	Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen
NRLU	Nasjonalt råd for lærerutdanning
NRØA	Nasjonalt råd for økonomisk-administrativ utdanning
SØF	Senter for økonomisk forskning
UHR	Universitets- og høgskolerådet

²² Forkortelser og institusjonsnavn slik de ble brukt i 2016. Fra 01.01.2017 er flere institusjoner slått sammen.

Vedlegg 3: Karakterundersøkelsen i humanistiske fag

Vedlegg 3.1: Notat fra nasjonalt fakultetsmøte for humanistiske fag

Bakgrunn

I brev av 23.3.2016 fra UHR ble fakultetsmøtet bedt om å fastlegge organisering og problemstillinger for karakterundersøkelsen 2016 og gi tilbakemelding til UHRs analysegruppe innen 20.5.2016. Denne fristen ble i dialog med ansvarlig saksbehandler utsatt til 15.6.2016. Vårt nasjonale studieutvalg drøftet saken i sitt møte 25. april 2016 og fakultetsmøtets vedtak bygget på anbefalingene fra dette utvalget. Fakultetsmøtet behandlet saken på rundgang primo juni 2016 der følgende retningslinjer for undersøkelsen ble vedtatt:

1. Følgende studiefag velges ut for karakterundersøkelsen 2016 innen humaniora: *Historie, Engelsk og Nordisk*. Oppdraget med å gjennomføre undersøkelsen gis direkte til de berørte fagrådene.
2. Det gjennomføres en kontrollensur i regi av fagrådene innenfor de utvalgte studiefagene med et utplukk på *5–10 oppgaver på lavere grad per institusjon*. Fagrådene avgjør selv hvilke deler av bachelorstudiet utplukket tar utgangspunkt i (basis/1000-nivå, påbygging/2000-nivå eller bacheloroppgave), men utplukket må være mest mulig likt på tvers av institusjonene.
3. Følgende problemstillinger må belyses etter gjennomført kontrollensur: Er det signifikante avvik mellom opprinnelig sensur og kontrollensuren? Er det signifikante avvik i karakterfastsettingen mellom institusjonene? Det anbefales at fagrådene vurderer resultatet av undersøkelsen for 2016 opp mot tilsvarende undersøkelse fra 2008 innenfor de respektive fagene. (Karakterrapport_2008_1.pdf).
4. Fagrådene bes også om å kartlegge *bruken av sensurveiledning* innenfor de utvalgte emnene, og foreta en sammenligning av dette på tvers av institusjonene.
5. Fagrådene kan på eget initiativ velge ut andre problemstillinger som de ønsker å belyse i tillegg til de som her er nevnt, som eksempelvis *bruken av ekstern sensor/programsensur* (tilsynssensurordning) mm.
6. Fagrådene for hhv. historie, engelsk og nordisk avgir rapport på sine analyser til nasjonalt fakultetsmøte. Fakultetsmøtet behandler rapportene og oversender disse med sine merknader til UHRs analysegruppe.

Etter dette har saken tatt uforholdsmessig lang tid: Grunnet uklarheter i kommunikasjonen mellom oss og saksbehandler i UHR, ble det ventet på en tilbakemelding fra analysegruppa som de ikke var forberedt på å gi oss. På et tidspunkt var det også uklart hvem som skulle sende bestillingen til de tre utvalgte fagrådene. Da dette omsider ble gjort fra vår side, hadde vi allerede tapt mye tid i den interne saksbehandlingsfasen. Epost med vedlegg ble sendt til fagrådene i slutten av september 2016, med frist til 1. desember. Etter klare tilbakemeldinger fra fagrådene om behov for lengre tid, ble fristen utsatt til 1. februar 2017. Fagrådene i engelsk og nordisk leverte sine rapporter innen denne fristen, mens fagrådet i historie, som

ønsket å gjøre en grundigere undersøkelse, hadde behov for å bruke lengre tid, noe vi i samråd med UHR innvilget. Rapporten fra historie ble mottatt rett før påske. I tillegg ble vi innvilget tid til å drøfte saken på vårt fakultetsmøte i mai.

Dette er i korte trekk bakgrunnen for at saken har tatt så pass lang tid.

Hovedpunktene i rapportene

1) Rapporten om engelskfaget

Utvalg:

Eksamen i *engelsk språk/engelsk fonetikk og fonologi* på lavere grads nivå ved seks av universitetene (Agder, Bergen, Oslo, Stavanger, Tromsø og Trondheim).

Funn:

- Kontrollvurderingen generelt noe strengere enn opprinnelig sensur.
- En del sprik blant sensorene i kontrollvurderingen.
- UiO og UiT hadde størst sprik mellom original- og kontrollvurdering, og særlig ved UiT: «gjennomgående meget svakere karakterer hos kontrollretterne enn originalen».
- Men rapporten er forsiktig med å konkludere med at det er ulik karakterpraksis mellom institusjonene, bl.a. pekes det på at dette ikke var en systematisk undersøkelse i stor skala, og at innslaget av flervalgsoppgave gir større mulighet for systematisk karakterfastsetting.

Sensorveiledning:

Bare NTNU hadde egen sensorveiledning.

2) Rapporten om nordiskfaget

Utvalg:

Eksamen i emner som involverer *språkhistorie og norrønt* på lavere grads nivå ved de seks av universitetene (Agder, Bergen, Oslo, Stavanger, Tromsø og Trondheim).

Funn:

- Små forskjeller i karaktergivingen mellom de to (kontroll-) sensorene.
- Generelt godt samsvar mellom opprinnelig sensur og kontrollsensur, men tendens til «ørlite» strengere karaktergiving ved kontrollsensuren.
- Kun to større individuelle avvik
- Men ved Universitetet i Stavanger var det systematisk «et hakk» dårligere karakter ved kontrollsensuren sammenlignet med opprinnelig sensur. Fagrådet konkluderer derfor med at undersøkelsen kan tyde på at UiS gir for gode karakterer i nordisk språkhistorie og norrønt enn de andre universitetene.

Sensorveiledning:

Kun UiT hadde en grundig sensurveiledning med løsningsforslag. NTNU hadde en generell sensurveiledning som var veldig lik de generelle karakterbeskrivelsene for nordisk, mens UiB og UiO la ved karakterbeskrivelsene.

3) Rapporten om historiefaget

Utvalg:

77 eksamensoppgaver på bachelornivå med tema hentet fra antikken til moderne tid med overvekt før 1814 fra 13 læresteder (de sju universitetene + høgskolene i Vestfold, Lillehammer, Volda, Sogn & Fjordane og Telemark + BI).

Funn:

- Signifikante avvik mellom kontrollensur og opprinnelig sensur, med betydelige forskjeller mellom lærestedene, dvs. en gjennomgående tendens til «hjemmedømming».
- I analysen ser de sammenheng mellom avvikene og bruken av sensorveiledning, bruken av ekstern sensor og kjennskap til fagfeltet, og foreslår at dette drøftes som mottiltak for å unngå for store forskjeller i karaktergivingen mellom lærestedene.
- Det var også relativt store avvik innad i kontrollsensorgruppa, som de finner «ganske foruroligende».

Sensurveiledning:

Kun 6 av 13 læresteder hadde sensorveiledning. Som nevnt viser analysen sammenhenger mellom avvikene mellom lærestedene og bruken av sensorveiledning: De fem lærestedene med størst avvik brukte ikke sensorveiledning, mens de tre med minst avvik brukte sensorveiledning.

Vedtak:

Karakterrapportene oversendes til analysegruppa i UHR. Problemstillingene knyttet til funnene er relevante for alle fagmiljøer innenfor humaniora, og sendes derfor i tillegg ut til alle fagrådene til drøfting. De problemstillinger fakultetsmøtet sikter til er særlig:

- Betydningen av *sensorveiledning* for å motvirke for store institusjonsvise forskjeller i karaktergivingen. Alle fagmiljøer må sikre at det utarbeides sensorveiledning.
- Betydningen av *internt sensorsamarbeid*.
- Betydningen av ordning med *ekstern tilsynssensor*.

Vedlegg 3.2: Engelsk

Etter oppdrag fra Fakultetsmøtet for humanistiske fag, har Fagråd for Engelsk gjennomført en kontrollsensur med et utplukk av 5–10 eksamensoppgaver på lavere grad for hver institusjon.

Vi ble spesielt bedt om å undersøke følgende: Er det signifikante avvik mellom opprinnelig sensur og kontrollsensuren? Er det signifikante avvik i karakterfastsettingen mellom institusjonene? Vi har også vurdert resultatet av denne undersøkelsen opp mot en tilsvarende undersøkelse fra 2008.

Vi har også kartlagt bruken av sensurveiledning innenfor de utvalgte emnene, og foretatt en sammenligning av dette på tvers av institusjonene.

Siden fonetikk er kompetanseområdet til de to fagpersonene som utførte kontrollsensuren, valgte vi eksamen i engelsk språk og spesielt engelsk fonetikk og fonologi ved lavere grad.

Det viste seg at universitetene i Oslo, Agder, Stavanger, Bergen, Tromsø og NTNU hadde eksamener som passet våre kriterier. For Universitetet i Oslo var imidlertid den nyeste eksamenen fra 2009 (Universitetet i Oslo har i dag bare muntlig eksamen i dette fagområdet), mens de andre universitetene sendte besvarelse sine fra de nyeste gjennomførte eksamenene.

En egen sensurveiledning fantes bare ved NTNU. Ved de andre universitetene fungerte emnebeskrivelsen som sensurveiledning. Sensurveiledningen fra NTNU var ingen fasit eller løsningsforslag, men fastslo hvordan gode og dårlige besvarelser skulle vurderes i henhold til kunnskap om pensum og bruk av faglige begreper og metoder.

Oversikt over resultater

Merk at 'Kandidat' er kun en løpende nummerering av besvarelsene og ikke originalt kandidatnummer.

NTNU

ENG1101 Engelsk lingvistikk, 7,5 studiepoeng. Eksamenstid 4 timer. Mai 2016.

Kandidat	Originalkarakter	Retter 1	Retter 2
1	F	F	F
2	D	D	D
3	D	C	D
4	A	A	A
5	B	B	B

Universitetet i Agder

EN-122 1 Engelsk fonetikk og uttale. 10 studiepoeng. Eksamenstid 3 timer. Desember 2015.

Kandidat	Originalkarakter	Retter 1	Retter 2
1	E	D	D
2	C	C	C
3	A	B	A
4	D	D	D
5	B	B	B

Universitetet i Bergen

ENG101 Engelsk lingvistikk I. 15 studiepoeng. Eksamenstid 6 timer. Mai 2016.

Kandidat	Originalkarakter	Retter 1	Retter 2
1	D	F	F
2	B	B	C
3	F	F	F
4	C	D	D
5	C	D	C

Universitetet i Stavanger

ENG 195_1 Engelsk fonetikk og fonologi. 15 studiepoeng. Emnet består også av en muntlig komponent. Den skriftlige komponenten er en midtsemesterseksamen. Eksamenstid 4 timer. Februar 2016.

Kandidatnummer	Originalkarakter	Retter 1	Retter 2
1	F	F	F
2	B	B	B
3	E	E	F
4	C	C	D
5	C	D	E
6	B	B	B

Universitetet i Tromsø

ENG-1016 Introduction to English Sound Patterns. 10 studiepoeng. Eksamenstid 4 timer. Desember 2015.

Kandidat	Originalkarakter	Retter 1	Retter 2
1	A	B	B
2	A	D	D
3	B	D	D
4	A	B	C
5	C	E	E

Universitetet i Oslo

ENG1101 Engelsk fonetikk og intonasjon. 5 studiepoeng. Eksamenstid 4 timer. Desember 2009.

Kandidat	Originalkarakter	Retter 1	Retter 2
1	D	C	D
2	E	F	F
3	B	B	C
4	D	D	D
5	D	F	E
6	D	F	F
7	D	F	F
8	D	F	F
9	C	E	F

Konklusjon

Rapporten fra 2008 fant at fellesvurderingen (kontrollvurderingen) totalt sett var strengere enn den opprinnelige, selv om forskjellene ikke var store. Den viste også at de individuelle vurderingene blant kontrollretterne spriket en del og at den felles diskusjonen blant dem fungerte som en viktig regulering av karaktersetningen.

Kontrollsensuren fra 2016 viste at det var små forskjeller mellom retterne hvor ingen av forskjellene var større enn én karakter. De to retterne hadde ingen felles diskusjon om sensureringen av de enkelte besvarelsene eller hvordan karakterene skulle settes for enkeltksamener basert på for eksempel poenggiving for individuelle oppgaver.

Totalt sett er kontrollretterne strengere enn originalsensuren alle universitetene sett under ett. Men dette varierer ganske mye.

En sammenligning mellom original- og kontrollensur viste nærmest identiske resultater for NTNU og Universitetet i Agder. Unntaket er en av besvarelsene fra Agder hvor kontrollretterne ville gi besvarelsen som fikk E en bedre karakter: begge ville gi den D. Vi vil gjøre oppmerksom på at Agders og delvis NTNUs eksamener bestod av flervalgsoppgaver ('multiple choice').

For Universitetet i Bergen var kontrollretterne strengere for eksamenen som fikk D: kontrollretterne ville stryke denne besvarelsen (karakter F). Besvarelsene som fikk C har også svakere karakterer i kontrollsensuren: begge vill gi D til den ene og hhv. C og D til den andre.

For Universitetet i Stavanger var kontrollretterne strengere for en av besvarelsene som fikk C, hhv. D og E.

De største forskjellene er for Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø. Det må bemerkes at Oslos eksamener er fra 2009. Kontrollretterne ville stryke (karakter F) en rekke besvarelser som hadde fått karakteren D og E, og en av kontrollretterne ville stryke en besvarelse som hadde fått karakteren C. Det er enda mer markante forskjeller mellom originalkarakter og kontrollretternes karakterer for Universitetet i Tromsø. Besvarelsene derfra har gjennomgående meget svakere karakterer hos kontrollretterne enn originalen: karakterer som

ble vurdert til A eller B i originalsensuren fikk D hos kontrollretterne, og C i originalen ble vurdert til E hos kontrollretterne.

Det er vanskelig å si om disse forskjellene skyldes ulik praksis i karaktersetting mellom institusjonene; vi vet ikke hvordan de valgte ut besvarelsene vi fikk tilsendt. Dersom en bare ser på resultatene av denne lille undersøkelsen kan det se ut som universitetene i Oslo (spesielt for karakteren F), Tromsø (alle karakterer) og delvis Bergen har en snillere karaktergivning enn NTNU, Agder og Stavanger. Men vi vil understreke at dette ikke er en systematisk undersøkelse i stor skala! Vi vil også peke på at flervalgsoppgaver kan gi større mulighet for systematisk karaktersetting. Agders eksamen bestod bare av flervalgsoppgaver mens NTNUs eksamen hadde et stort innslag av flervalgsoppgaver.

Med vennlig hilsen

Eivind Nessa Torgersen
Professor
Leder av Fagråd for Engelsk

Vedlegg 3.3: Historie

Deltakerne var: Finn Erhard Johannessen, Universitetet i Oslo (leder)

Ole Moseng/Kai Østberg, Høgskolen i Vestfold, Telemark

Eivind Heldaas Seland, Universitetet i Bergen

Gustav Sætra, Universitetet i Agder

Randi Bjørshol Wærdahl, NTNU

Oppgavene ble sendt inn til Oslo og fordelt til de forskjellige lærestedene i november 2016. Vi har gått igjennom 77 oppgaver fra til sammen 13 læresteder. Hver enkelt deltaker har lest alle besvarelsene unntatt i Vestfold, Telemark der oppgavene ved en misforståelse ble fordelt på et større antall kolleger. Oppgavene dreide seg om temaer fra antikken til helt moderne tid med en overvekt før 1814. Blant deltakerne var det en antikkhistoriker, en middelalderhistoriker mens de øvrige hadde sine tyngdepunkter innenfor tidlig moderne tid. Sensorene sendte inn sine karakterer på forhånd, og på et møte i Oslo i februar der alle var tilstede, diskuterte vi karaktersettingen og ble enige om våre karakterer.

Vår hovedoppgave var å undersøke om det var signifikante avvik mellom opprinnelig sensur og kontrollsensuren, og om det var signifikante avvik i karakterfastsettingen mellom institusjonene. Vi har også kartlagt bruken av sensorveiledninger og prøvd å se om bruk av disse eller bruk av én eller to sensorer har hatt betydning for avvik i karakterfastsettingen. Vi har også sett på hvor mye sprik det har vært i vår egen karaktergivning og diskutert dette, for å kunne trekke noen konklusjoner om karaktergivning i sin alminnelighet. Hver enkelt deltakers karakterer, våre samlede karakterer og de faktiske karakterer finnes derfor vedlagt.

Først spørsmålet om avvik mellom opprinnelig sensur og kontrollsensuren. I bare få tilfeller ble det forskjeller på mer enn én karakter, noe som tyder på at sensurarbeidet tas alvorlig, og at kvaliteten er god. For å kunne si noe mer, har vi regnet ut et mål for avvik ved å legge sammen hvor store karakteravvikene er og beregne gjennomsnittet (altså ved å fordele tallet på antallet besvarelser). Ble det gitt B i stedet for C er det et avvik på 1 og ble det gitt A i stedet for C er det et avvik på 2. Avvikene har vi summert, og det betyr at de kan jevne seg ut. En A i stedet for en B og en C i stedet for en B, vil altså bety et avvik på 0. Ved å gjøre det på denne måten måler vi altså avvik som går i én retning noe som vi tror er det mest interessante (i praksis er forskjellen liten, for de fleste avvik går i én retning).

Målt på denne måten finner vi et gjennomsnittlig avvik per besvarelse på +0,6, altså hver oppgave har fått noe over en halv karakter bedre enn hva kontrollsensuren ga. Det har altså forekommet en ganske betydelig hjemmedømming.

For de enkelte læresteder er fordelingen følgende fra topp til bunn på tabellen:

Vestfold	1,2
Stavanger	1,0
Agder	0,8
Lillehammer	0,8
Volda	0,8
BI	0,7
Oslo	0,67

Bodø	0,6
Sogn og Fjordane	0,6
Tromsø	0,4
Telemark	0,2
NTNU	0
Bergen	-0,2

Vi må kunne fastslå at det var ganske store avvik mellom institusjonene. I den tilsvarende karakterundersøkelsen i engelsk var hjemmedømming tydelig i Bergen, Tromsø og Oslo, men overhodet ikke ved NTNU og bare svært beskjedent i Agder.

Hvordan kan hjemmedømmingen i historie forklares? Kan det ha sammenheng med om det brukes én eller to sensorer? Det kan kanskje se slik ut, for både Vestfold, Stavanger og Agder i toppen av skalaen brukte én sensor. Og Telemark og Bergen i bunnen brukte to sensorer. Det gjorde imidlertid også NTNU med et avvik på 0, så helt entydig er ikke sammenhengen. Som vi skal komme tilbake til, er det grunn til å tro at med bare én sensor kan det bli større utslag (begge veier). Det forklarer ikke hjemmedømmingen, men det kan forklare at den ikke blir korrigert. En-sensor ordningen kan nok forklare hjemmedømming når det er snakk om kurs der sensor selv er fagansvarlig eller lærer, men det var neppe tilfelle ved mange av lærestedene ovenfor.

Bruk av sensorveiledning eller ikke ser ut til å være en mer avgjørende faktor. Snaut halvparten av institusjonene hadde brukt sensorveiledning. De fem som ligger øverst på listen ovenfor, hadde ikke brukt sensorveiledning, mens de tre på bunnen hadde sensorveiledning. Det er en betydelig hjelp for sensor som antakelig lettere kan avgjøre om de viktigste momentene er med eller ikke. Trolig kan det også gi en mer rettferdig bedømmelse på tvers av eksamenskommisjonene. Men det er selvsagt ikke sikkert at sensorveiledningen i seg selv gir hele forklaringen, det kan finnes en bakenforliggende variabel: De institusjonene som bruker sensorveiledning, er kanskje mer opptatt av å legge til rette for gode eksamensforhold, med gode oppgaver etc. enn de andre.

Uansett er det åpenbart at sensorveiledning bør være en fast ordning. Men en sensorveiledning bør ikke være for lang, toppen én side, og først og fremst presentere det som bør være hovedmomentene i en god besvarelse. Det bør videre vises til pensumdekning, og orienteres om relevant undervisning som har vært gitt (dermed blir det lettere å skrive en karakterbegrunnelse). Detaljerte beskrivelser av hvilke krav som stilles til en A, B og C osv. har vi mindre tro på, fordi det er vanskelig for en oppgavegiver å treffe med slikt på forhånd. Ofte løser studentene oppgavene på andre måter enn forutsatt.

Videre tror vi at hjemmedømmingen kan ha sammenheng med at sensuren i høy grad er intern. Det benyttes i liten grad eksterne sensorer, noen ganger når det er to sensorer, men aldri når det bare er én. Vi tror det kan være en idé å bringe inn flere eksterne krefter.

Så noen betraktninger om vår egen karaktergivning. Jevnt over har vi vel gitt karakterer som har ligget omtrent på samme nivå, mens det finnes ganske mange eksempler på sprik på tre-fire karakterer, fra F til B og fra C til A, innad i kontrollsensuren. Det kan virke ganske

foruroligende (i undersøkelsen fra engelsk var det aldri mer enn én karakters forskjell, men der var det bare to bedømmere).

Vår erfaring er at det er ganske lett å gi A og F. Her har det som regel vært lite sprik. Det er vanskeligere med karakterene i mellom. Vi mener også å ha konstatert at sensors kjennskap til stoffet har en viss betydning for karaktergivningen. En sensor som ikke kjenner emnet så godt, vil være forsiktig med å gi topp- og bunnkarakterer, men søke inn mot midten slik som bilister på mørke veier gjør. En annen fare er at en sensor som ikke kjenner stoffet godt, kan la seg lede av den gode fortelling og honorere høyt en fremstilling som for så vidt viser gode kunnskaper, men som er irrelevant, som altså ikke svarer på det det spørres etter. Et typisk eksempel er en oppgave som går langt tilbake i tid og på den måten viser store kunnskaper, men ikke har så mye å gi når den kommer fram til hovedsaken. De store sprikene i bedømmelsen, f. eks. i noen av oppgavene fra Sogn og Fjordane, kan forklares på denne måten. Vi har også ett eksempel der én sensor synes å være vesentlig strengere enn de andre (se bedømmelsen av besvarelsene fra NTNU).

Bortsett fra dette synes vi ikke at de enkelte sensorer har vært generelt strenge eller snille. Det har variert fra oppgave til oppgave om det har gått opp eller ned. At vi var fem sensorer, gjør at vi tror vi fikk eliminert det aller meste av feilaktig karaktergivning. Men det sier seg selv at dette ikke er mulig i hverdagen. Diskusjonen har som kjent dreid seg om enesensor kontra to sensorer. Det er ganske klart at man med to sensorer har større sjanse for å eliminere feilbedømmelse pga. dagsform, uoppmerksomhet og spesiell strenghetsgrad, men det er kanskje like viktig at sensor kjenner stoffet det spørres etter. Vi tror altså at man bør legge mer vekt på at sensorene har godt kjennskap til stoffet enn det har vært vanlig hittil, og det gjelder spesielt dersom man bare bruker én sensor.

Tilslutt en liten kommentar om oppgavetyper og oppgavetekster. Det er blitt vanlig med hjemmeoppgaver som ofte suppleres med skoleeksamen med kortere spørsmål for å undersøke om studentene har lest pensum. Ofte er det her ett hovedspørsmål og flere mindre. Vi synes det er en god løsning, fordi studentene da får anledning til å vise en viss evne til resonnement. En lang liste med småspørsmål synes vi blir mindre tilfredsstillende av samme grunn. Det er imidlertid viktig at det gjøres klart for sensor hva som skal skje hvis studentene ikke besvarer alle spørsmålene eller stryker på ett. Dette har vært et problem i flere av de oppgavene vi har lest.

Når det gjelder oppgaveformulering, er de fleste ganske tradisjonelle, og fortsatt lever den største av alle klassikere: Årsaker til første verdenskrig. Men vi har også sett noen gode eksempler på komparative oppgaver slik som denne fra Oslo: «Drøft likheter og forskjeller mellom atenerne og romernes republikanske bystat». Med slike oppgaver kan studentene ikke bare ramse opp momenter de husker, men ledes til å resonnerer om hovedsakene. Kanskje kreative oppgavetekster gir kreative besvarelser?

Konklusjon

Vi har funnet at det var signifikante avvik mellom kontrollensur og opprinnelig sensur, og at det var signifikante forskjeller mellom lærestedene. For å prøve å motvirke dette har vi

foreslått tre tiltak: gjøre sensorveiledning obligatorisk, legge større vekt på at sensorene har godt kjennskap til fagfeltet og bringe inn flere eksterne krefter i sensurarbeidet.

Oslo, 6. mars 2017 Finn Erhard Johannessen

Notat til Nasjonalt fagråd i historie om karakterundersøkelsen 2016

Sensorpanelet som har vurdert karaktergivingen ved samtlige medlemsinstitusjoner i Fagrådet leverte sin rapport 6. mars 2017. Panelet fant at den opprinnelige sensuren var mildere enn panelsensuren: hvis forskjellen mellom hver nærstående karakter regnes som 1, var opprinnelig sensur i snitt 0,6 karakterpoeng bedre enn panelsensuren. "Hjemmedømmingen", som panelet betegner de bedre originalkarakterene, varierer fra -0,2 (UiB) til 1,2 (HiBV) med panelets beregningsmåte. Etter en gjennomgang av mulige årsaker til forskjellene konkluderer panelet som følger:

Vi har funnet at det var signifikante avvik mellom kontrollsensur og opprinnelig sensur, og at det var signifikante forskjeller mellom lærestedene. For å prøve å motvirke dette har vi foreslått tre tiltak: gjøre sensorveiledning obligatorisk, legge større vekt på at sensorene har godt kjennskap til fagfeltet og bringe inn flere eksterne krefter i sensurarbeidet.

Det er opp til hver institusjon å organisere sensuren slik den finner best, innenfor rammen av gjeldende forskrifter. Disse forutsetter at institusjonen har et kvalitetssystem som er godkjent av NOKUT. Med dette utgangspunktet, og på bakgrunn av karakterpanelets analyse, virker anbefalingene i rapporten fornuftige.

For å få et utfyllende uttrykk for forskjellene mellom opprinnelig sensur og panelets sensur har jeg foretatt en noe mer omfattende analyse av karaktergivingen. Resultatene kommer fram i vedlagte regneark. Oppsummert:

- Opprinnelig sensur var forskjellig fra panelsensuren i 58 % av tilfellene (45 av 77 kandidater).
- Opprinnelig sensur var i snitt 0,53 karakter bedre enn panelsensuren.
- For 6 av 77 tilfeller (8 %) var karakterforskjellen to karakterer; i ett tilfelle var forskjellen tre.
- I den opprinnelige sensuren fikk 5 oppgaver strykkarakter; i panelsensuren 12.
- I den opprinnelige sensuren fikk 17 oppgaver toppkarakter; i panelsensuren 3.
- Ved 10 av de 13 institusjonene er panelet uenig i minst halvparten av karakterene som ble gitt.
- Ved én institusjon er panelet uenig i alle karakterene.
- Ved ingen institusjon er panelet enig i alle karakterene.

Denne analysen gir etter mitt skjønn noe større grunn til uro enn det som fremkommer i panelrapporten. Panelet har i sin analyse latt "for gode" og "for dårlige" opprinnelige

karakterer utlikne hverandre ved hver institusjon. Denne metoden gir et godt bilde av graden av "hjemmedømming", som panelet fokuserte på. Metoden underkommuniserer imidlertid forskjellene mellom opprinnelig sensur og panelsensuren. Utsagnet om at det er forholdsvis lett å komme fram til hvilke oppgaver som bør ha A og F, støttes ikke av analysen. De svært mange og til dels store forskjellene panelsensorene imellom – før panelsensormøtet – gir også grunn til ettertanke. Disse kommer til uttrykk i den fargerike tabellen; merk også at det i snitt er en forskjell på 0,77 mellom opprinnelig karakter og de individuelle panelkarakterene.

Som panelet observerer, er det noe mindre sprik mellom opprinnelig sensur og panelsensur der det opprinnelig ble brukt to sensorer, og særlig der det ble brukt sensorveiledning. Korrelasjonen er riktignok ikke særlig sterk, hhv 0,33 og 0,47 (der 0 er ingen samvariasjon og 1 er fullstendig samvariasjon).

Karakterundersøkelsen må sies å vise et stort element av tilfeldighet i karaktergivingen – og at verken sensorveiledning eller to sensorer kan fjerne mer enn en liten del av denne tilfeldigheten. (Og ekstern sensor kan kanskje redusere hjemmedømmingen, men analysen viser at forskjellene mellom opprinnelig karakter og panelkarakterene ved HSF er blant de største i undersøkelsen.) Kanskje hører en viss variasjon til et fortolkende fag som historie. Panelrapporten tyder likevel på at variasjonen kan reduseres ved at hver enkelt sensor ikke blir overlatt til seg selv, men blir del av et sensorfellesskap. Jo bredere dette fellesskapet blir, jo større mulighet er det til å redusere karaktervariasjonen. Karakterundersøkelsen kan være et skritt i retning av et slikt større fellesskap. Kanskje kan noen av oppgavene fra undersøkelsen legges til grunn for karakterdiskusjoner på hver enkelt institusjon, slik at man kan oppnå både økt bevissthet om hva hver sensor legger vekt på, og en kalibrering i forhold til det nasjonale karakterpanelet.

Blindern, 27/3-17

Tor Egil Førland
Fagrådsleder

Vedlegg 3.4: Nordisk

På oppdrag frå Nasjonalt fakultetsmøte for humanistiske fag har Nasjonalt fagråd for nordisk språk og litteratur gjennomført ein kontrollsensur av eit utval eksamenssvar i nordisk på bachelornivå frå dei ulike norske universiteta.

Målet med kontrollsensuren er å avdekkja om det er signifikante avvik mellom opphavleg sensur og kontrollsensuren, og dermed skilnad mellom institusjonane i karakterfastsetjing; fagrådet vart dessutan bede om å kartleggja bruken av sensurrettleiingar (jf. brev frå Nasjonalt fakultetsmøte for humanistiske fag til UHRs analysegruppe 13.06.2016). Resultata skulle jamførast med ei tilsvarande undersøking frå 2008.

Gjennomføring

Undersøkinga er gjennomført av førsteam. Ivar Berg, NTNU, og prof. Endre Mørck, UiT – Noregs arktiske universitet. Sidan fagområdet til desse to er språkhistorie og norrønt, vart det valt fag som involverer desse emna; ved fleire av universiteta inngår talemål i same fag. Følgjande emnekodar vart difor tekne med (eksamenssvara er frå våren 2016, med unntak av Bergen; der går dette faget i haustsemesteret, og eksamen er frå 2015):

Universitetet i Agder NO-146 Språk og samfunn i tid og rom (15 stp.)

Universitetet i Bergen NOSP103 Språkhistorie og talemål (15 stp.)

NTNU (Trondheim) NORD1106 Nordisk språk – historisk (7½ stp.)

Universitetet i Oslo NOR1107 Dialektologi og sosiolingvistikk i Norden (10 stp.)¹

Universitetet i Stavanger NOR115 Nordisk språk og språkhistorie (15 stp.)

Universitetet i Tromsø NOR-1010 Eldre språk og språkutvikling (10 stp.)

Dei same to fagpersonane utgjorde kommisjonen ved eksamen i NOR-1010 ved UiT våren 2016, og desse svara er naturleg nok ikkje vurderte på nytt, men utgjer ei grunnlinje for jamføringa med dei andre universiteta. Innleiingsvis må det nemnast at det er problematisk å vurdere eit lite utval svar på eit emne der ein ikkje har full oversikt over undervisninga eller nivået på studentane. Dei innvendingane som har vore sette fram mot blind klagesensur, er også gyldige for ei slik undersøking.²

Universitetet i Tromsø hadde ei grundig sensurrettleiing med løysingsforslag.

Grunnlagsmaterialet me har fått tilsendt frå dei andre universiteta, inkluderer ikkje noko slikt. NTNU har ei generell sensurrettleiing som i grunnen ikkje inneheld særleg meir enn dei generelle karakterskildringane for nordisk (vedtekne av Nasjonalt fagråd for nordisk språk og litteratur i 2004), medan Bergen og Oslo la ved desse karakterskildringane.³

¹ Emnet inneheld òg noko språkhistorie og overlappar elles med talemålsdelen av andre undersøkte emne.

² Sjø t.d. innlegg i *Khrono* 15.11.2016, <http://khrono.no/debatt/vi-trenger-et-nytt-system-klagesensur> og *Panorama* 30.09.2016, <http://panorama.himolde.no/2016/09/30/sensur-i-blinde/>.

³ Underskrivne var emneansvarleg for NORD1106 ved NTNU. Eit løysingsforslag vart gjort tilgjengeleg for studentane og sensorane etter eksamen. Det er mogleg dei andre universiteta har ein liknande praksis, utan at dette løysingsforslaget blir lagt ved sensurrettleiinga – men det bør det bli.

Resultat av kontrollsensuren

Dei to sensorane vurderte svara kvar for seg og diskuterte seg deretter fram til ein sams karakter. Tabellane nedanfor har originalkarakter, ny sensur og dessutan merknader der me meiner ein karakter er på grensa

Universitetet i Agder

NO-146 Språk og samfunn i tid og rom (15 stp.). 6 timar skriftleg. Ingen hjelpemiddel.

Kandidat	Originalkarakter	Ny sensur	Merknad
1	E	E	På grensa til D
2	A	A	
3	C	F	På grensa til E
4	B	B	
5	D	E	

Universitetet i Bergen

NOSP103 Språkhistorie og talemål (15 stp.). 6 timar skriftleg. Hjelpemiddel: Norrøn ordbok og norrønt bøyings skjema.

Kandidatnummer	Originalkarakter	Ny sensur	Merknad
1	B	B	
2	C	C	
3	D	D	På grensa til E
4	C	D	På grensa til E
5	D	D	

Fonologidelen som inngjekk i eksamen, ligg utanfor fagområdet til kontrollsensorane, og deloppgåva om talemål var lite eigna til å vise kva kandidatane kan, slik at dette svarsettet var vanskeleg å vurdere.

NTNU (Trondheim)

NORD1106 Nordisk språk – historisk (7½ stp.). 4 timar skriftleg. Hjelpemiddel: Norrøn ordbok og norrønt bøyings skjema.

Kandidatnummer	Originalkarakter	Ny sensur	Merknad
1	F	F	
2	A	B	På grensa til A
3	B	B	
4	C	C	På grensa til D
5	E	E	På grensa til D

Universitetet i Oslo

NOR1107 Dialektologi og sosiolingvistikk i Norden (10 stp.). 4 timar skriftleg. Ingen hjelpemiddel.

Kandidatnummer	Originalkarakter	Ny sensur	Merknad
1	B	B	
2	D	C	
3	C	C	På grensa til B
4	A	A	
5	C	D	På grensa til C

Universitetet i Stavanger

NOR115 Nordisk språk og språkhistorie (15 stp.). 6 timar skriftleg. Hjelpemiddel: Norrøn ordbok og norrønt bøyingsskjema.

Kandidatnummer	Originalkarakter	Ny sensur	Merknad
1	B	C	
2	E	F	
3	A	B	På grensa til C
3	C	D	
3	D	E	

Konklusjon

Ei tilsvarande undersøking i 2008 vurderte 10 eksamenssvar med karakteren D, E eller F frå ulike institusjonar, både heimeoppgåver og skuleeksamen. Resultatet den gongen var at kontrollsensuren gav fleire E-ar (både ned frå D og opp frå F). Spriket i kommisjonen var størst på heimeoppgåvene. Det er såleis tvilsamt om den undersøkinga eigentleg gjev noko godt jamføringsgrunnlag.

I kontrollsensuren 2016 var det små skilnader mellom dei to sensorane, aldri meir enn éin karakter, og det var lett å bli samde om karakter (men jf. merknad til eksamen i Bergen). Dei same sensorane vurderte som nemnt alle svara i tilsvarande fag i Tromsø, som altså er jamføringsgrunnlaget.

Det er generelt godt samsvar mellom opphavleg og ny karakter, men kontrollsensuren ser ut til å vera ørlite strengare i nokre tilfelle. Men i to slike tilfelle, i Oslo (kandidat 7383) og Trondheim (kandidat 10051), meiner me at karakteren ligg på grensa til den over, slik at det ikkje er så stor skilnad i vurderinga. Undersøkinga avdekte berre to store avvik mellom den opphavlege karakteren og den nye vurderinga:

Ein kandidat i Agder (7354) som fekk C, er no vurdert til F (rett nok på grensa til E). Me har sett på svaret ein gong til og har framleis vanskeleg for å forstå at det kan bli betre enn E, for oppgåva er prega av omfattande manglar og mistydingar. Dette må nærast reknast som eit arbeidsuhell.

Universitetet i Stavanger viser derimot eit systematisk avvik: Den nye sensuren har gjeve alle svara eitt hakk dårlegare karakter. Det er ikkje tilsvarande systematiske sprik mellom opphavleg og ny karakter ved dei andre universiteta, så dette kan tyda på at UiS gjev for gode karakterar jamført med andre tilsvarande institusjonar i Noreg.

Trondheim, 27. januar 2017

Ivar Berg

Vedlegg 4. Karakterfordeling i humanistiske fag i 2010 og 2016. Utvalgte institusjoner

Institusjon	A	B	C	D	E	F	Antall	Snitt	A+B
NTNU 2010	11,5	23,8	29,1	18,2	7,8	9,6	11 279	2,84	35,3
NTNU 2016	13,2	25,1	28,9	17,4	7,4	8,0	11 911	2,95	38,3
NU 2010	13,4	23,5	28,7	17,8	9,1	7,5	837	2,92	36,9
NU 2016	10,3	26,3	28,1	16,7	6,2	12,4	946	2,81	36,5
UiA 2010	11,2	24,0	31,3	18,0	6,9	8,6	3 616	2,89	35,2
UiA 2016	9,5	20,8	27,3	19,5	9,5	13,5	4 981	2,61	30,2
UiB 2010	11,4	26,1	31,3	16,5	6,6	8,3	8 378	2,94	37,4
UiB 2016	12,6	25,7	28,4	16,8	7,1	9,5	7 874	2,92	38,1
UiO 2010	13,9	27,7	32,1	15,6	5,7	5,0	17 795	3,13	41,6
UiO 2016	15,1	26,3	30,7	16,1	6,5	5,5	16 917	3,11	41,4
UiS 2010	14,9	26,6	29,3	15,6	6,9	6,6	2 789	3,07	41,5
UiS 2016	17,6	26,8	22,8	14,4	3,9	14,5	1 948	2,96	44,4
UiT 2010	10,1	21,6	29,5	18,7	9,5	10,6	2 255	2,72	31,7
UiT 2016	13,2	23,3	30,1	17,0	7,1	9,3	3 828	2,91	36,5
HiH 2010	13,8	27,9	30,8	15,5	6,3	5,7	1 612	3,10	41,7
HiH 2016	9,7	22,5	32,5	18,9	7,8	8,6	1 510	2,82	32,2
HIOA 2010	12,7	33,2	36,8	10,4	4,5	2,4	1 597	3,32	45,9
HIOA 2016	15,8	31,2	30,2	13,5	3,9	5,5	1 605	3,25	47,0
HiT 2010	9,9	28,1	33,1	18,4	5,1	5,4	2 532	3,03	37,0
HiT 2016	13,1	25,5	28,8	15,6	6,1	10,8	2 622	2,91	38,6
HiØ 2010	16,9	26,3	28,3	15,9	6,1	6,5	1 399	3,13	43,2
HiØ 2016	17,7	28,8	29,6	14,1	5,8	4,1	1 495	3,26	46,5
HiVo 2010	9,0	29,0	34,4	18,8	4,2	4,6	2 297	3,06	38,0
HiVo 2016	8,5	24,6	34,2	20,8	5,4	6,5	2 565	2,90	33,1
Total Hum-fag 2010	12,4	26,6	31,4	16,5	6,3	6,7	64 814	3,02	39,0
Total Hum-fag 2016	13,1	25,2	29,4	17,0	7,0	8,3	63 900	2,96	38,3

Vedlegg 5. Karakterfordeling i 2016. Fagområder

Fagområde	A	B	C	D	E	F	Antall	Snitt	A+B
Allmennlærerutdanning	4,2	4,2	33,3	20,8	16,7	20,8	24	1,96	8,3
Annet	12,3	29,0	31,3	15,8	5,8	5,8	29 205	3,09	41,3
Arkitektur	14,6	36,5	30,7	12,0	3,2	3,1	4 011	3,38	51,1
Audiografutdanning	6,1	20,8	33,5	21,7	6,6	11,3	212	2,64	26,9
Barnehagelærerutdanning	9,2	26,6	34,5	17,5	5,3	6,9	19 992	2,96	35,8
Barnevernpedagogutdanning	6,3	22,7	35,6	21,3	6,8	7,3	4 951	2,79	29,0
Bibliotekarutdanning	6,6	24,6	33,7	21,4	6,9	6,8	1 623	2,82	31,2
Bioingeniørutdanning	9,8	25,1	29,6	16,1	8,8	10,7	4 347	2,79	34,9
Designutdanning	9,5	27,1	35,0	18,2	5,2	5,1	2 571	3,02	36,6
Dyrepleie	4,9	19,1	36,7	16,7	11,5	11,1	425	2,56	24,0
Døvetolkutdanning	11,7	21,0	34,2	23,9	5,3	4,0	582	2,98	32,6
Ergoterapeututdanning	11,5	24,5	32,9	17,8	5,4	7,9	2 295	2,95	36,0

Ernæring	12,5	33,5	34,3	12,2	3,7	3,8	2 374	3,28	46,0
Examen philosophicum	9,2	24,2	28,0	16,7	7,7	14,2	1 032	2,68	33,4
Faglærerutdanning	11,7	29,1	33,9	15,1	5,2	4,9	2 972	3,12	40,9
Farmasi	9,0	20,6	31,4	17,6	8,2	13,1	2 452	2,65	29,7
Fiskerifag	8,2	20,1	29,1	20,0	9,4	13,3	2 822	2,58	28,2
Fysioterapeututdanning	13,8	32,9	31,5	13,2	3,5	5,2	2 841	3,25	46,6
Førskolelærerutdanning	8,4	26,5	33,0	19,6	7,2	5,4	1 161	2,93	34,9
Grunnskolelærerutdanning 1–7 trinn	10,0	25,6	32,9	16,5	6,4	8,8	16 820	2,90	35,6
Grunnskolelærerutdanning 5–10 trinn	11,7	28,0	32,8	15,8	4,9	6,8	16 984	3,06	39,7
Helsefag	9,8	30,3	34,8	15,4	5,5	4,2	26 105	3,11	40,1
Historisk-filosofiske fag	13,1	25,2	29,4	17,0	7,0	8,3	63 900	2,96	38,4
Idrettsutdanning	9,6	26,6	32,5	18,3	6,1	7,0	12 343	2,94	36,2
Industridesign	15,9	31,8	33,0	9,1	6,4	3,8	264	3,30	47,7
Ingeniørutdanning	11,3	21,9	28,2	14,2	9,5	15,0	63 462	2,66	33,2
Integrerte 4- og 5-årige masterprogram i lærerutdanning	12,7	28,1	31,6	15,4	6,0	6,4	16 865	3,07	40,7
Journalist-/fotoutdanning	9,3	26,9	37,4	18,4	3,8	4,0	3 179	3,07	36,3
Juridiske fag	11,0	26,9	35,2	17,6	6,2	3,2	26 406	3,09	37,8
Kunstfagutdanning	27,6	41,4	19,0	6,9	0,0	5,2	58	3,74	69,0
Landbruksutdanning	10,6	31,0	36,7	16,0	3,3	2,5	733	3,22	41,6
Maritim utdanning	12,1	26,6	27,1	15,3	10,0	8,9	4 744	2,89	38,7
Matematisk-naturvitenskapelige fag	13,4	25,1	28,4	14,7	8,0	10,4	83 802	2,90	38,6
Medisin	12,8	36,6	32,3	11,3	4,1	2,9	5 148	3,34	49,5
Odontologi	7,9	34,1	34,9	16,2	4,7	2,4	1 236	3,17	41,9
Ortopediingeniørutdanning	7,1	29,6	42,9	14,3	3,1	3,1	98	3,14	36,7
Pedagogiske fag	12,1	29,5	34,5	14,9	4,9	4,1	25 808	3,17	41,6
Politiutdanning	11,9	32,9	37,0	13,7	3,3	1,1	13 524	3,33	44,9
Praktisk-pedagogisk utdanning	14,9	35,2	33,3	11,5	2,4	2,8	6 249	3,40	50,1
Psykologi	13,8	30,6	31,8	13,7	4,8	5,4	15 722	3,19	44,4
Radiografutdanning	10,3	21,0	28,5	16,5	9,9	13,8	2 122	2,64	31,3
Reseptarutdanning	5,0	16,1	26,9	22,3	12,5	17,3	1 374	2,27	21,1
Samfunnsvitenskap	11,3	27,5	31,7	16,4	7,0	6,3	75 181	3,01	38,7
Scenekunst	14,3	37,2	34,8	10,4	1,0	2,3	779	3,46	51,5
Sivilingeniørutdanning	11,9	26,2	31,0	16,7	7,1	7,1	42	2,98	38,1
Sosionomutdanning	9,1	24,7	36,2	18,5	5,8	5,8	6 378	2,95	33,7
Studieprogram videregående nivå	12,2	14,3	17,4	14,6	11,9	29,6	287	2,12	26,5
Sykepleierutdanning	7,4	20,3	30,1	19,3	10,9	12,0	39 056	2,58	27,7
Tannpleier	7,2	22,5	35,6	17,7	8,0	9,0	925	2,76	29,7
Tannteknikerutdanning	7,3	18,2	31,8	12,7	3,6	26,4	110	2,34	25,5
Teknologi	15,6	29,7	26,5	14,0	7,0	7,1	77 979	3,12	45,4
Teologi	13,0	26,4	29,6	18,4	6,1	6,5	3 771	3,02	39,4
Utvikling og miljø	12,2	29,1	32,4	14,8	5,8	5,7	7 462	3,10	41,3
Utøvende musikkutdanning	17,1	36,8	30,6	10,3	2,9	2,3	2 590	3,48	53,9
Vernepleierutdanning	7,2	22,4	35,2	18,5	6,9	9,7	7 876	2,75	29,6
Veterinærutdanning	9,1	28,5	30,2	16,5	7,0	8,8	868	2,90	37,6

Visuell kunst	9,9	37,2	30,3	9,3	6,2	7,1	323	3,14	47,1
Yrkesfaglærerutdanning	10,5	33,4	37,8	12,1	4,5	1,8	1 486	3,28	43,9
Økonomisk-administrativ utdanning	12,6	26,7	27,6	14,9	8,6	9,6	250 500	2,91	39,3
Sum	12,1	26,7	30,0	15,5	7,4	8,3	968 451	2,96	38,8

Vedlegg 6: Karakterfordeling etter studienivå/undernivå og emnetype i 2004, 2010 og 2016

Studienivå/emnetype/år									
Lavere nivå/undernivå									
Emneeksamener 2004	A	B	C	D	E	F	Antall	Snitt	A+B
Bachelor, 3-årig	9,6	24,5	28,6	15,7	10,5	11,1	311 330	2,74	34,1
Bachelor, 4-årig	8,0	33,8	35,5	13,0	4,2	5,6	577	3,12	41,8
Høgskolekandidat, 2-årig	10,1	24,8	27,8	13,9	12,7	10,7	15 883	2,74	34,8
Yrkesutdanning, 4-årig	7,1	25,7	31,0	17,8	7,9	10,5	35 563	2,75	32,7
Årsstudium	10,4	27,0	29,1	14,2	9,2	10,1	64 877	2,85	37,4
Lavere nivå (øvrige)	12,0	30,4	29,8	14,4	6,0	7,5	67 988	3,06	42,4
Sum/snitt lavere nivå	9,8	25,8	29,0	15,4	9,6	10,4	496 218	2,80	35,6
Emneeksamener 2010									
Bachelor, 3-årig	9,5	23,7	30,6	17,5	9,0	9,7	432 735	2,78	33,2
Bachelor, 4-årig	14,0	39,5	30,6	11,2	2,0	2,65	1 094	3,44	53,5
Høgskolekandidat, 2-årig	8,6	19,2	27,4	19,8	12,5	12,55	2 900	2,54	27,9
Yrkesutdanning, 4-årig	10,2	26,5	32,6	16,8	6,6	7,37	27 743	2,95	36,8
Årsstudium	10,2	25,9	30,8	17,3	7,8	8,04	52 908	2,89	36,1
Lavere nivå (øvrige)	12,0	30,2	33,0	14,5	5,2	5,11	63 086	3,14	42,2
Sum/snitt lavere nivå	9,9	24,7	30,9	17,1	8,4	8,94	580 466	2,84	34,7
Emneeksamener 2016									
Bachelor, 3-årig	10,2	23,7	29,9	16,9	8,8	10,5	538 864	2,78	33,9
Bachelor, 4-årig	16,6	40,7	28,9	8,3	2,9	2,6	902	3,52	57,3
Høgskolekandidat, 2-årig	7,3	20,3	26,2	17,4	12,8	16,1	2 787	2,44	27,6
Yrkesutdanning, 4-årig	10,7	26,6	32,8	16,3	5,7	7,9	32 647	2,96	37,2
Årsstudium	10,7	24,7	30,4	17,0	7,9	9,4	63 958	2,85	35,4
Lavere nivå (øvrige)	14,2	30,6	31,7	13,5	5,0	5,0	70 228	3,20	44,8
Sum/snitt lavere nivå	10,6	24,6	30,3	16,5	8,2	9,7	709 386	2,84	35,3
Bacheloroppgaver 2004									
Bachelor, 3-årig	17,8	37,1	24,8	15,5	3,7	1,3	2 248	3,46	54,8
Bachelor, 4-årig	20,0	60,0	20,0	0,0	0,0	0,0	10	4,00	80,0
Høgskolekandidat, 2-årig	14,3	57,1	17,9	7,1	3,6	0,0	28	3,71	71,4
Yrkesutdanning, 4-årig	*	*	*	*	*	*	1		
Årsstudium	22,5	42,4	29,6	4,6	0,5	0,5	196	3,80	64,8
Lavere nivå (øvrige)	15,2	34,3	33,6	12,5	3,5	1,0	289	3,42	49,5
Sum/snitt lavere nivå	17,8	37,4	26,0	14,3	3,4	1,2	2 772	3,48	55,2

Bacheloroppgaver 2010									
Bachelor, 3-årig	17,4	36,6	29,2	11,7	3,1	1,9	11 828	3,48	54,0
Bachelor, 4-årig							0		
Høyskolekandidat, 2-årig	0,0	52,6	31,6	15,8	0,0	0,0	19	3,37	52,6
Yrkesutdanning, 4-årig	10,6	30,4	28,0	14,3	2,5	14,3	161	2,89	41,0
Årsstudium	17,2	36,4	29,3	10,1	4,0	3,0	99	3,43	53,5
Lavere nivå (øvrige)	13,9	48,9	24,8	9,5	2,2	0,7	137	3,61	62,8
Sum/snitt lavere nivå	17,3	36,7	29,2	11,7	3,1	2,1	12 244	3,47	53,9
Bacheloroppgaver 2016									
Bachelor, 3-årig	18,2	36,0	30,5	11,1	2,6	1,6	16 319	3,51	54,2
Bachelor, 4-årig	50,0	33,3	16,7	0,0	0,0	0,0	12	4,33	83,3
Høyskolekandidat, 2-årig	*	*	*	*	*	*	3		
Yrkesutdanning, 4-årig	15,8	32,5	32,3	12,3	3,3	3,9	1 245	3,34	48,3
Årsstudium	16,5	42,6	25,6	12,8	0,8	1,7	242	3,56	59,1
Lavere nivå (øvrige)	15,1	40,7	28,4	10,6	4,2	1,1	737	3,49	55,8
Sum/snitt lavere nivå	17,9	36,0	30,5	11,2	2,7	1,7	18 558	3,50	53,9
Høyere nivå/undernivå									
	A	B	C	D	E	F	Antall	Snitt	A+B
Emneksamener 2004									
Master, 2-årig	16,4	32,4	26,6	12,3	5,5	6,7	34 295	3,22	48,8
Master, erfaringsbasert, 1,5–2 år	14,5	38,1	27,0	13,1	5,5	1,8	4 660	3,38	52,7
Master 1–1,5 år	27,2	35,3	11,0	24,9	0,8	0,9	1 461	3,61	62,5
Høyere nivå (øvrige)	14,4	36,9	29,6	11,2	4,8	3,1	15 648	3,36	51,3
Sum/snitt høyere nivå	16,0	34,2	27,1	12,4	5,2	5,2	56 064	3,28	50,2
Emneksamener 2010									
Master, 2-årig	17,1	33,8	30,0	11,1	4,2	3,8	65 465	3,37	51,0
Master, erfaringsbasert, 1,5–2 år	17,5	41,3	29,7	8,3	1,9	1,3	8 597	3,61	58,9
Master 1–1,5 år	31,6	41,2	14,5	3,8	0,9	8,0	2 044	3,75	72,8
Høyere nivå (øvrige)	16,4	35,0	30,8	11,0	4,1	2,7	7 718	3,40	51,4
Sum/snitt høyere nivå	17,5	34,9	29,6	10,6	3,9	3,6	83 824	3,41	52,4
Emneksamener 2016									
Master, 2-årig	16,8	33,5	29,6	11,9	4,4	3,7	88 549	3,35	50,3
Master, erfaringsbasert, 1,5–2 år	15,4	38,9	31,4	9,7	2,8	1,8	9 056	3,49	54,3
Master 1–1,5 år	28,4	42,2	19,9	7,0	1,1	1,4	1 321	3,85	70,6
Høyere nivå (øvrige)	16,7	36,1	30,1	10,9	3,8	2,4	12 682	3,44	52,8
Sum/snitt høyere nivå	16,8	34,4	29,7	11,6	4,2	3,4	111 608	3,38	51,2
Masteroppgaver 2004									
Master, 2-årig	27,3	42,9	20,1	8,3	1,1	0,3	1 194	3,86	70,2
Master, erfaringsbasert, 1,5–2 år	0,0	50,0	33,3	0,0	0,0	16,7	6	3,00	50,0
Master 1–1,5 år	38,7	54,8	3,2	3,2	0,0	0,0	31	4,29	93,6
Høyere nivå (øvrige)	26,2	42,7	24,5	4,9	1,1	0,6	1 259	3,86	68,9
Sum/snitt høyere nivå	26,8	43,0	22,2	6,5	1,1	0,5	2 490	3,87	69,8

Masteroppgaver 2010									
Master, 2-årig	25,4	41,6	23,7	6,3	1,6	1,5	6 301	3,78	66,9
Master, erfaringsbasert, 1,5–2 år	16,1	40,9	29,2	11,0	1,8	1,0	391	3,56	57,0
Master 1–1,5 år	29,6	47,6	16,4	4,2	1,6	0,5	189	3,98	77,3
Høyere nivå (øvrige)	18,2	38,2	29,1	12,7	1,8	0,0	55	3,58	56,4
Sum/snitt høyere nivå	24,9	41,7	23,9	6,6	1,6	1,4	6 936	3,77	66,5
Masteroppgaver 2016									
Master, 2-årig	22,5	39,8	25,7	8,2	1,9	2,0	9 348	3,67	62,3
Master, erfaringsbasert, 1,5–2 år	15,8	40,7	29,6	10,5	1,6	1,7	975	3,53	56,5
Master 1–1,5 år	24,1	36,6	28,6	5,4	3,6	1,8	112	3,67	60,7
Høgre nivå (øvrige)	15,7	33,7	36,0	9,0	5,6	0,0	89	3,45	49,4
Sum/snitt høyere nivå	21,9	39,8	26,2	8,4	1,9	1,9	10 524	3,66	61,6

Vedlegg 7. Karakterfordeling på bacheloroppgaver i utvalgte år. Fagområder

	A	B	C	D	E	F	Antall	Snitt	A+B
Barnevernpedagog 2005	21,9	34,4	39,1	4,7	0,0	0,0	64	3,74	56,3
Barnevernpedagog 2010	10,7	34,1	34,7	13,5	4,0	3,2	505	3,25	44,8
Barnevernpedagog 2016	10,1	27,7	37,4	18,3	4,8	1,7	476	3,15	37,8
Barnehagelærerutd 2016	14,3	29,2	36,0	13,6	3,5	3,5	772	3,27	43,4
Førskolelærerutd 2010	15,4	38,7	28,7	10,0	4,5	2,7	512	3,42	54,1
Førskolelærerutd 2016	14,3	29,2	36,0	13,6	3,5	3,5	772	3,27	43,4
Gr skolelærer 1–7, 2016	14,6	29,5	34,8	13,4	4,2	3,5	650	3,26	44,2
Gr skolelærer 5–10, 2016	17,1	35,6	29,6	11,1	2,4	4,2	595	3,41	52,8
Helsefag 2005	*	*	*	*	*	*	2		0,0
Helsefag 2010	15,0	45,0	30,0	10,0	0,0	0,0	20	3,65	60,0
Helsefag 2016	12,3	39,8	28,9	13,4	3,7	1,9	857	3,38	52,0
Hum-fag 2005	19,3	41,4	25,0	9,6	3,6	1,1	280	3,60	60,7
Hum-fag 2010	19,2	31,6	28,6	14,5	3,4	2,7	557	3,41	50,8
Hum-fag 2016	18,7	33,7	28,1	14,7	2,4	2,4	866	3,44	52,4
Ingeniørutdanning 2005	18,5	37,0	22,2	22,2	0,0	0,0	27	3,52	55,5
Ingeniørutdanning 2010	20,9	45,7	22,5	7,7	2,6	0,6	818	3,73	66,6
Ingeniørutdanning 2016	22,5	43,7	26,9	4,6	1,8	0,5	1 620	3,79	66,2
MN-fag 2005	12,8	40,5	30,0	8,4	5,7	2,6	227	3,39	53,3
MN-fag 2010	19,1	39,9	25,4	12,5	3,0	0,0	303	3,60	59,1
MN-fag 2016	26,3	34,5	27,8	9,4	1,4	0,5	562	3,73	60,9
Politiutdanning 2016	9,9	37,3	36,2	13,1	3,1	0,4	708	3,36	47,2
SV-fag 2005	18,1	34,9	33,2	10,4	2,8	0,6	647	3,53	53,0
SV-fag 2010	13,8	37,2	30,2	14,0	2,8	1,9	1 056	3,40	51,1
SV-fag 2016	16,0	35,8	32,2	12,5	2,5	1,0	1 515	3,47	51,9
Sosionomutd 2005	12,2	34,5	40,3	9,4	3,6	0,0	139	3,42	46,7
Sosionomutd 2010	9,3	26,3	32,9	23,4	3,7	4,4	483	3,01	35,6

Sosionomutd 2016	13,8	30,2	38,5	13,8	2,1	1,7	582	3,35	44,0
Sykepleierutd 2005	12,0	22,9	34,8	20,7	4,4	5,4	92	3,02	34,9
Sykepleierutd 2010	13,3	34,4	32,2	13,9	3,8	2,4	2 630	3,32	47,7
Sykepleierutd 2016	15,1	34,8	31,9	13,0	3,5	1,8	2 512	3,39	49,8
Vernepleierutd 2005	12,8	27,1	32,3	16,7	8,0	3,2	251	3,11	39,9
Vernepleierutd 2010	14,6	29,1	33,7	15,6	3,7	3,2	652	3,26	43,7
Vernepleierutd 2016	18,7	36,5	30,8	8,9	3,5	1,6	428	3,53	55,1
Øk adm utd 2005	21,1	38,6	19,6	17,2	3,1	0,5	2 286	3,56	59,7
Øk adm utd 2010	24,7	40,4	24,8	6,7	2,5	0,9	2 714	3,75	65,1
Øk adm utd 2016	21,0	40,5	27,3	8,3	1,6	1,3	2 924	3,67	61,5
Øvrige utd 2005	7,8	35,4	21,9	15,7	5,1	14,3	280	2,83	43,2
Øvrige utd 2010	17,7	37,2	29,3	10,9	2,4	2,5	2 135	3,49	54,9
Øvrige utd 2016	22,0	37,9	27,6	8,8	1,9	1,8	5 740	3,64	59,9
Total/snitt 2005	18,3	36,9	24,7	14,8	3,6	1,8	4 295	3,46	55,1
Total/snitt 2010	17,4	36,8	29,0	11,7	3,1	2,1	12 385	3,48	54,2
Total/snitt 2016	18,2	36,0	30,3	11,1	2,7	1,7	18 976	3,51	54,2

Vedlegg 8 : Karakterfordeling på masteroppgaver 2013–2016. Fagområder

Fagområde	A	B	C	D	E	F	Antall	Snitt	A+B
Annet 2013	18,2	40,9	27,3	13,6	0,0	0,0	22	3,64	59,1
Annet 2014	18,2	45,5	27,3	9,1	0,0	0,0	11	3,73	63,6
Annet 2015	16,7	43,3	23,3	13,3	3,3	0,0	30	3,57	60,0
Annet 2016	10,9	33,7	25,0	21,7	2,2	6,5	92	3,10	44,6
Endring 2013–2016	-7,3	-7,2	-2,3	8,1	2,2	6,5	70	-0,54	-14,5
Arkitektur 2013	15,8	34,5	32,2	11,3	4,5	1,7	177	3,41	50,3
Arkitektur 2014	17,5	39,8	25,9	12,7	2,4	1,8	166	3,52	57,3
Arkitektur 2015	16,2	38,0	31,3	9,5	4,5	0,6	179	3,50	54,2
Arkitektur 2016	18,8	30,5	32,0	9,4	6,3	3,1	128	3,37	49,2
Endring 2013–2016	2,9	-4,0	-0,2	-1,9	1,7	1,4	-49	-0,04	-1,1
Bibliotekarutdanning 2013	46,2	30,8	15,4	7,7	0,0	0,0	13	4,15	76,9
Bibliotekarutdanning 2014	11,1	55,6	33,3	0,0	0,0	0,0	9	3,78	66,7
Bibliotekarutdanning 2015	28,0	28,0	24,0	8,0	12,0	0,0	25	3,52	56,0
Bibliotekarutdanning 2016	13,3	26,7	20,0	33,3	6,7	0,0	15	3,07	40,0
Endring 2013–2016	-32,8	-4,1	4,6	25,6	6,7	0,0	2	-1,09	-36,9
Ernæring 2013	20,8	41,7	27,1	6,3	2,1	2,1	48	3,67	62,5
Ernæring 2014	30,5	44,1	18,6	5,1	0,0	1,7	59	3,95	74,6
Ernæring 2015	25,0	45,8	22,9	6,3	0,0	0,0	48	3,90	70,8
Ernæring 2016	25,0	51,8	21,4	1,8	0,0	0,0	56	4,00	76,8
Endring 2013–2016	4,2	10,1	-5,7	-4,5	-2,1	-2,1	8	0,33	14,3
Farmasi 2013	18,8	50,0	24,0	6,3	0,0	1,0	96	3,78	68,8
Farmasi 2014	9,4	40,2	38,3	10,3	1,9	0,0	107	3,45	49,5
Farmasi 2015	8,3	41,3	27,5	11,9	7,3	3,7	109	3,20	49,5
Farmasi 2016	12,5	33,6	39,8	9,4	3,1	1,6	128	3,38	46,1
Endring 2013–2016	-6,3	-16,4	15,9	3,1	3,1	0,5	32	-0,40	-22,7

Fiskerifag 2013	6,9	37,9	34,5	10,3	6,9	3,5	29	3,17	44,8
Fiskerifag 2014	14,8	44,4	29,6	7,4	3,7	0,0	27	3,59	59,3
Fiskerifag 2015	12,9	48,4	29,0	3,2	3,2	3,2	31	3,55	61,3
Fiskerifag 2016	25,0	33,3	25,0	12,5	4,2	0,0	24	3,62	58,3
Endring 2013–2016	18,1	-4,6	-9,5	2,2	-2,7	-3,5	-5	0,45	13,5
Helsefag 2013	20,8	38,4	28,9	6,5	2,5	2,8	643	3,60	59,3
Helsefag 2014	17,1	36,7	29,8	11,6	2,0	2,8	899	3,47	53,8
Helsefag 2015	17,3	36,3	32,9	9,7	1,9	1,9	829	3,52	53,6
Helsefag 2016	14,7	38,7	30,5	10,7	2,7	2,7	1340	3,44	53,4
Endring 2013–2016	-6,1	0,3	1,6	4,1	0,2	-0,1	697	-0,16	-5,8
Historisk-filosofiske fag 2013	20,1	36,5	29,7	8,8	2,2	2,7	1057	3,55	56,6
Historisk-filosofiske fag 2014	19,1	37,9	28,7	10,3	2,0	2,0	1125	3,56	57,0
Historisk-filosofiske fag 2015	20,9	34,2	29,7	10,6	2,4	2,2	1091	3,54	55,1
Historisk-filosofiske fag 2016	22,0	33,3	29,6	9,9	2,6	2,5	996	3,55	55,3
Endring 2013–2016	22,0	33,3	29,6	9,9	2,6	2,5	-61	3,55	55,3
Idrettsutdanning 2013	17,8	41,9	24,8	10,9	3,1	1,6	129	3,56	59,7
Idrettsutdanning 2014	19,6	45,5	21,4	9,8	2,7	0,9	112	3,67	65,2
Idrettsutdanning 2015	22,1	40,0	27,1	7,1	1,4	2,1	140	3,68	62,1
Idrettsutdanning 2016	14,8	39,4	34,5	8,5	1,4	1,4	142	3,54	54,2
Endring 2013–2016	-3,0	-2,4	9,7	-2,4	-1,7	-0,1	13	-0,02	-5,5
Ingeniørutdanning 2015	30,8	46,2	15,4	7,7	0,0	0,0	13	4,00	76,9
Ingeniørutdanning 2016	5,9	47,1	29,4	5,9	11,8	0,0	17	3,29	52,9
Endring 2015–2016	-24,9	0,9	14,0	-1,8	11,8	0,0	4	-0,71	-24,0
Integrert lærerutdanning 2013	17,1	40,4	30,3	7,0	2,6	2,6	228	3,54	57,5
Integrert lærerutdanning 2014	14,9	33,3	40,4	6,7	1,6	3,1	255	3,44	48,2
Integrert lærerutdanning 2015	16,0	38,0	32,2	10,0	2,1	1,8	382	3,50	53,9
Integrert lærerutdanning 2016	15,7	40,7	28,3	10,3	2,3	2,7	300	3,49	56,3
Endring 2013–2016	-1,4	0,3	-1,9	3,3	-0,3	0,0	72	-0,05	-1,1
Journalist-/fotoutdanning 2013	25,0	41,7	25,0	0,0	0,0	8,3	12	3,67	66,7
Journalist-/fotoutdanning 2014	0,0	50,0	33,3	16,7	0,0	0,0	6	3,33	50,0
Journalist-/fotoutdanning 2015	35,7	50,0	14,3	0,0	0,0	0,0	14	4,21	85,7
Journalist-/fotoutdanning 2016	20,0	45,0	20,0	10,0	0,0	5,0	20	3,60	65,0
Endring 2013–2016	-5,0	3,3	-5,0	10,0	0,0	-3,3	8	-0,07	-1,7
Juridiske fag 2013	39,1	33,0	20,9	5,0	1,0	1,0	990	4,01	72,1
Juridiske fag 2014	30,3	36,2	24,2	6,7	1,5	1,2	1007	3,84	66,4
Juridiske fag 2015	29,3	35,4	25,5	7,1	1,4	1,3	986	3,80	64,7
Juridiske fag 2016	28,7	32,3	27,6	8,2	1,7	1,5	1135	3,74	61,1
Endring 2013–2016	-10,4	-0,7	6,7	3,2	0,7	0,5	145	-0,28	-11,1
Realfag 2013	23,0	43,0	26,1	4,6	1,9	1,3	1207	3,77	66,0
Realfag 2014	21,6	40,9	27,3	6,7	2,4	1,1	1361	3,69	62,5
Realfag 2015	22,8	39,0	27,7	7,8	1,1	1,6	1489	3,70	61,9
Realfag 2016	20,5	41,4	28,1	7,5	1,7	0,8	1406	3,69	61,9
Endring 2013–2016	-2,6	-1,6	2,0	2,9	-0,2	-0,6	199	-0,08	-4,2

Medisin 2013	26,0	54,0	18,0	2,0	0,0	0,0	50	4,04	80,0
Medisin 2014	26,2	52,3	16,9	3,1	1,5	0,0	65	3,98	78,5
Medisin 2015	36,0	46,0	8,0	6,0	2,0	2,0	50	4,02	82,0
Medisin 2016	40,4	53,9	5,8	0,0	0,0	0,0	52	4,35	94,2
Endring 2013–2016	14,4	-0,1	-12,2	-2,0	0,0	0,0	2	0,31	14,2
Pedagogiske fag 2013	20,0	38,1	29,1	7,6	3,0	2,2	829	3,58	58,1
Pedagogiske fag 2014	16,9	35,6	29,8	12,4	2,5	2,7	828	3,44	52,5
Pedagogiske fag 2015	16,0	37,1	30,7	11,4	2,0	2,9	1018	3,45	53,1
Pedagogiske fag 2016	14,3	37,1	30,7	11,9	3,1	3,0	933	3,38	51,3
Endring 2013–2016	-5,8	-1,0	1,6	4,3	0,1	0,8	104	-0,20	-6,8
Psykologi 2013	24,9	46,3	19,9	5,2	1,8	1,8	326	3,82	71,2
Psykologi 2014	27,3	42,6	22,0	5,9	1,4	0,8	359	3,86	69,9
Psykologi 2015	26,1	44,5	25,8	1,8	1,0	0,8	391	3,91	70,6
Psykologi 2016	31,0	41,8	19,5	4,4	1,9	1,4	364	3,91	72,8
Endring 2013–2016	6,2	-4,6	-0,4	-0,8	0,1	-0,5	38	0,10	1,6
Samfunnsvitenskap 2013	20,4	41,3	27,9	7,7	1,4	1,4	1533	3,68	61,7
Samfunnsvitenskap 2014	21,5	40,4	27,4	7,7	1,3	1,7	1590	3,68	62,0
Samfunnsvitenskap 2015	19,5	39,7	27,8	9,0	2,2	1,8	1530	3,60	59,2
Samfunnsvitenskap 2016	20,1	38,5	28,4	9,2	1,4	2,5	1732	3,59	58,5
Endring 2013–2016	-0,3	-2,8	0,6	1,5	0,0	1,1	199	-0,08	-3,2
Teknologi 2013	28,6	43,5	20,1	5,2	1,4	1,3	2161	3,89	72,0
Teknologi 2014	24,4	42,4	23,4	6,7	2,4	0,7	2283	3,78	66,9
Teknologi 2015	27,2	41,9	21,6	6,6	1,6	1,2	2306	3,83	69,1
Teknologi 2016	25,1	41,9	24,2	6,4	1,4	0,9	2436	3,80	67,0
Endring 2013–2016	-3,4	-1,5	4,1	1,2	0,1	-0,4	275	-0,09	-5,0
Teologi 2013	24,7	39,2	25,8	9,3	0,0	1,0	97	3,76	63,9
Teologi 2014	28,4	39,0	26,3	5,3	1,1	0,0	95	3,88	67,4
Teologi 2015	26,9	36,1	31,9	3,4	0,8	0,8	119	3,82	63,0
Teologi 2016	38,4	37,2	19,8	4,7	0,0	0,0	86	4,09	75,6
Endring 2013–2016	13,6	-2,0	-6,0	-4,6	0,0	-1,0	-11	0,33	11,7
Utvikling og miljø 2013	23,0	41,9	25,1	7,9	1,6	0,5	191	3,75	64,9
Utvikling og miljø 2014	14,7	43,2	30,0	9,1	1,5	1,5	197	3,56	57,9
Utvikling og miljø 2015	17,9	36,3	30,2	9,0	2,4	4,3	212	3,46	54,2
Utvikling og miljø 2016	26,0	39,7	19,2	8,2	1,4	5,5	73	3,64	65,8
Endring 2013–2016	3,0	-2,2	-6,0	0,4	-0,2	5,0	-118	-0,11	0,8
Utøvende musikkutdanning 2013	17,2	44,8	25,9	5,2	1,7	5,2	58	3,55	62,1
Utøvende musikkutdanning 2014	23,4	53,2	12,8	6,4	0,0	4,3	47	3,81	76,6
Utøvende musikkutdanning 2015	29,8	42,1	24,6	1,8	0,0	1,8	57	3,95	71,9
Utøvende musikkutdanning 2016	26,0	39,7	19,2	8,2	1,4	5,5	73	3,64	65,8
Endring 2013–2016	8,8	-5,1	-6,7	3,1	-0,4	0,3	15	0,09	3,7

Øk.adm. utdanning 2013	39,0	44,5	12,0	3,1	0,7	0,6	1 807	4,16	83,6
Øk.adm. utdanning 2014	39,2	42,4	15,1	2,6	0,4	0,3	2 140	4,16	81,5
Øk.adm. utdanning 2015	28,9	46,0	19,2	4,5	0,8	0,8	2 222	3,95	74,8
Øk.adm. utdanning 2016	31,3	43,5	18,5	4,6	1,1	1,0	2 326	3,96	74,8
Endring 2013–2016	-7,7	-1,0	6,5	1,5	0,4	0,4	519	-0,20	-8,8
Sum/snitt 2013	26,6	41,0	23,2	6,0	1,6	1,5	11 730	3,80	67,6
Sum/snitt 2014	24,7	40,2	24,8	7,3	1,7	1,3	12 757	3,75	64,9
Sum/snitt 2015	23,4	40,0	25,8	7,6	1,7	1,6	13 279	3,71	63,4
Sum/snitt 2016	23,0	39,4	26,2	7,9	1,8	1,7	14 096	3,69	62,4